

TÜ VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Rahvusliku käsitöö osakond

Rahvusliku tekstiili eriala

Jaane Tammiste

ANU RAUA LOOMINGU LÄTTED

Diplomitöö

Juhendajad: Prof. emer. Anu Raud

MA Riina Tomberg

Viljandi 2012

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1 Anu Raud	4
2 Päritolu ja elukäik:.....	5
3 Töökäik.....	10
4 Taluelu korraldamine ja kunstniku elu sidumine	18
5 Kunstnikutöö, looming.....	23
6 Diplomitöö praktiline osa. Gobelään „Raba“	49
KOKKUVÕTE	56
KASUTATUD KIRJANDUS	58
LISAD Loominguline tegevus 2003- 2012.....	60
1 Vaibad	60
2 Personaalnäitused:.....	61
3 Osalenud näitustel	62
4 Teaduslik tegevus 2003-2012	62
4 Õppetöö 2003-2012	63
5 Tunnustused, stipendiumid	63
SUMMARY	65

SISSEJUHATUS

Oma õpingutel TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias valisin meistrikoja praktika kohaks Kääriku käsitöotalu, kus õppisin gobeläänitehnikat. Sealne loominguline õhkkond mõjus mulle innustavalt ja lõputööks valisin gobelääni ning juhendajaks Anu Raua. Mulle väga meeldib Anu Raua tihe seos loodusega ja maaeluga, samuti tema kodu-ja inimarmastus. Kuna elan ka ise looduses rabasaarel Kotku talus ja olen ka taluperenaine, tunnen erilist sidet Anu Raua elustiiliga ja hingelaadiga. Nii saingi julgust paluda Anu Rauda, et uurida tema isikut ja teha temast isiku-uurimus.

Diplomitöö praktiline töö koosneb Anu Raua ja konsultant Merike Londi juhendamisel valminud gobeläänist „Raba“ ja teoreetiline osa on uurimus: „Anu Raua loomingu lätted“. Tekstiilikunstnik Anu Raud juhendas gobelääni valmimise kunstilist poolt ja meister Merike Lond õpetas tehnilist poolt.

Uurimisprobleemiks on: Kuidas on kujunenud nii mitmekülgset andekas loovisiksus? Millised on inspiratsiooniallikad, et luua omanäolist tekstiilikunsti? Kuidas on võimalik siduda kunstnikutöö ja taluelu korraldamine?

Eesmärgiks on uurida Anu Rauda kui omanäolist kunstniku ja tema mitmekülgset andekust ja loomingut.

Teoreetiline osa koosneb kuuest peatükist.

Esimeses peatükis on Anu Raua elulookirjeldus.

Teises peatükis on kirjutatud päritolust ja elukäigust: lapsepõlvest ja õpingutest.

Kolmandas peatükis on kirjutatud Anu Raua töökäigust Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“, Eesti Kunstiakadeemias ja Viljandi Kultuurikolledžis.

Neljandas peatükis on kirjutatud Kääriku käsitöotalu elukorraldusest ja kunstnikuelu sidumisest talueluga.

Viiendas peatükis on juttu kunstnikutööst ja loomingust.

Kuuendas peatükis on kirjeldatud diplomitöö praktilist osa gobelääni kavandamist ja kudumist.

Teoreetiline töö on teostatud intervjuu vormis. Intervjuu küsimustele vastasid Anu Raud, Valda Raud ja Vilma Reinholm.

Kasutatud on ka raamatut „Anu Raud“ autor Vilma Reinholm, väljavõtteid ajaleheartiklitest ja Anu Raua erakogu.

I Anu Raud

Sündis 10.mail 1943, Moskvas kirjanik Mart Raua ja tõlkija Valda Raua tütre

1961 lõpetas Tallinna 22.keskooli

1962- 1967, õppis Eesti Riiklik Kunstiinstituutis (ERKI), lõpetas tekstiilikunstnikuna prof. Mari Adamsoni juhendamisel

Teenistuskäik:

Praegune töökoht Eesti Kunstiakadeemia emeriitprofessor 2009 aastast

2003-2006 Eesti Kunstiakadeemia rahvakunsti õppetooli professor

2001-2003 Eesti Kunstiakadeemia rahvakunsti õppetooli erakorraline professor

1994-2001 Viljandi Kultuurikolledži professor, talukujunduse ja rahvusliku käsitöö kateedri juhataja

1972-1995 Eesti Kunstiakadeemia vanemõpetaja, dotsent

1970-1972 TA Ajaloo Instituudi kunstiajaloo sektori aspirant

1967-1970 Rahvakunstimeistrite koondise „Uku” kunstnik

1962-1967 ERKI üliõpilane

1961 Tallinna Masinaehitustehase „Teras” kunstnik

Elukoht:

Eesti, Kääriku talu, Raudna küla, Pärsti vald, Viljandimaa

II Päritolu ja elukäik:

2.1. Perekondlik taust – kas keegi perest või sugulaste hulgast on mõnd käsitöö, tekstiilikunstiga seotud ametit/hobi pidanud?

Anu Raud: Mäletan, et ema kodus, sest polnud ju midagi saada. Kodus karupükse ja käpikuid. Vanaema ei teinud käsitööd. Lapsepõlves olin vaimu ja kultuurielu eliidi keskel. Kui sain kunstnikus, olin kohe kunstnike seltskonnas.

Raud, Anu (2012). Päritolu ja elukäik. 12. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

2.2. Kes mõjutas Teie haridusteel toimunud valikuid?

Anu Raud: Isa kaudu käis meie kodus palju kultuuritegelasi, eriti kirjanikke. August Sang, Kersti Merilaas, Debora Vaarandi- selline seltskond oli meil igapäevane. Gustav Ernesaks tuli tihti külla ja jäi terveks päevaks malet mängima. Kui ma juba suurem olin, võeti mind kaasa juubelitele ja kirjandusõhtutele.

Ka kunstiga on kokkupuuted varased- mäletan, et lapsest peast joonistasid ja maalisid mind Olga Terri, Aino Bach, Leili Muuga ja Virve Tolli. Nii tundus kunstiakadeemia loogilise valikuna.

Kuid üks oluline mõjutaja oli mul veel- meie tänaval elas ruumikujundaja Olga Maasik, kellel oli kolm last- ühest neist, Maasike Maasikust sai omakorda tekstiilikunstnik. Mina elasin Vaarika tänaval ja nemad Maasika tänaval. Mina käisin nende juures joonistamas ja maalimas ning me käisime koolivaheaegadel koos siin Käärikul- läksime üheskoos metsa maalima, kohvrid värvidega käes.

Tegelikult tahtsingi ma alguses minna maali õppima, see mulle istus – ilmselt oli mul hea värvitunne sees ja tekstiil tundus hea valikuna, see on ju ka nagu maalimine. Tookordse valiku üle olen väga õnnelik, sest see on sobinud väga hästi kokku minu rahvakunsti ja vanavara kogumise kirega- tekstiilil on selles vallas oluline roll.

Veenre, T. (2009 27. juuni). Anu Raud – kunstitudengite maavanaema.- Eesti Päevaleht, lk 2

2.3. Millega meeldis lapsepõlves tegeleda?

Anu Raud: Rahvakunst huvitas mind juba lapsena. Minu lapsehoidja Võrumaalt tegi ühe rahvusliku nukuteki, mis mulle hirmsasti meeldis. Ning ema rahvariidetriibulisi jakke vaatasin ka kui ilusad! Nii hakkasin selliseid asju tähele panema. Käisime lapsepõlves külas sõprade taludes- sealt jäi mul mingi talutunne sisse.

Väga tore lapsepõlv oli, ma ei kujuta ette, et ma peaksin kuskil kellegi lasteaia tädi kõrval kõndima ja roheline vest seljas ja keegi talutab mind. Ma sain ikka nii vabalt olla, õue peal. Nagu sinu lastel oli vahel õnn metsa ära kaduda, mul samamoodi. Hästi suured mängumaal olid heinalakad. Ronisime sinna üles ja siis me ehtasime

pennipuude peale veel lakkasid ja panime sinna vett sisse. Ma ei tea, mis kõiki asju veel leiutasime, suured ehitused käisid kogu aeg ja väga põnev oli. Loomulikult kui keegi heina tegi, siis me jooksime ruttu appi ja käisime seal heinu tallamas küünides. Siis olid tol ajal veel heinaküünid, me tallasime ja jooksime ja käisime. Kogu aeg oli selline ehe elu. Tulime siia maale kevadel, talvel ei elanud siin. Tõime naabritädi Anni juurest mõned loomad siia nii sööda peale pidama. Siis tegime need ajutised puurid ja panime nad siia, siis söötsime ja jootsime neid. Mäletan ükskord vasikas jooksis ära, läks Heimtalisse, meie jooksime ruttu järgi. Loomadega tegelemine käis kogu aeg.

Raud,Anu (2012). Päritolu ja elukäik 12.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

2.4. Kelleks soovisite lapsena saada?

Anu Raud: Lapsena ma tahtsin saada loodusteadlaseks. Ema ostis mulle kogu aeg loodusteaduse raamatuid. Nüüd kunstnik olles on neid kogu aeg vaja, kui midagi kujutavat teen, kas on vaja mõnda taimekujundit või sealt inspiratsiooni või lindu või looma. Neid raamatuid on mul üpris palju ja ei saa kuidagi öelda, et see oleks nüüd tühja jooksnud. Lapsepõlves käisime ema ja isaga koos loodusraamatud kaasas ja vaatasime, et kelle jäljed ja mis lind.

Raud,Anu (2012).Päritolu ja elukäik 12.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

2.5. Õpingud Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis. Millised õppeained ja õppejõud meeldisid eriti?

Anu Raud: Mulle meeldis õppida.

Kõige lähedasem oli mulle minu diplomitöö juhendaja Mari Adamson. Ma nii mäletan, kuidas esimesel kursusel tema kodus käies tuli tema abikaasa Adamson-Eric, ning kiitis mu kavandeid. See oli eriline hetk.

Kuid toremaid õpetajaid oli veel.

Minu esimene kateedrijuhataja Natalie Mei oli andekas ja humoorikas, erakordselt värvikas ja vahva kuju. ta kiitis ja julgustas mind.

Eks õpetajalt õpitakse ka hoiakuid ning eluvaadet.

Raud,Anu (2012).Päritolu ja elukäik. 12.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

2.6. Milline oli Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis lõputöö?

Tekstiilikunstnik A. Raud jutustab oma diplomitööst Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis 1967.a. Diplomandi juhendas professor M. Adamson. Töö premeeriti üliõpilaste teaduslike tööde vabariiklikul võistlusel

Kuivastu kõrtsi tekstiilid

Muhumaal, just päris Kuivastu sadama külje all, seisab vana kiviõrts. Praegu on ta tühi ja kasutamata. Aga küll kuluks ta Saaremaa ja suuremaa teelisele ära, kes pahatihti tuulises sadamas praami ootama peavad. Niisiis võluski see ilus kõrtsihoone meid sisearhitekt Aet Maasiku ja Ell Väärtnõuga ära. Eriti kui tuule käes praami ootasime. Kõrtsi mõte hakkas meil peas kasvama, nemad tegid plaani, mina võtsin tekstiiliosa oma diplomitöök.

Kõrtsi plaan on lihtne. Kõrtsituba jääb nüüdki kõrtsitoaks- tähendab toaks, kus teeline kehakinnitust saab. Vanas viinatoas hakkab saare õlut maitsta saama. Seal on ka kõrtsmiku lett. Köök on vahepeal. Lihtnimeste hobusetallist saab selline tuba, kus suvisel ajal süüa saab, kui selleks vajadus tuleb, või ükskõik millist üritust läbi viia. Maja teine ots on öömajalistele. Sakstetalli tuleb lihtne paljukohaline magamistuba. Kahest sakstekambrist saavad kahekohalised magamistoad. On veel pikk koridor pika pingiga leelõuka lähedal.

Minu eesmärgiks oli teha sellised tekstiilid, mis sobiksid selle vana krohvitud kõrtsihoonega ja, et kõik tekstiilid moodustaksid omavahel terviku ja veel see, et minu arvates peaks küll iga tekstiilitüki ülesandeks olema- et ta oleks soe ja pehme. Tahaksin, et minu tekstiilid võtaksid külastajad oma maavillasesse kaissu, kui see külma ja tuule käest tuleb. Seepärast moodustavadki põhilise osa diplomitööst tekid, kuna need on kõige ihulähemad. Ja kuna see kõrts on Muhumaal, siis tahtsin ka seda, et tekstiilid oleksid muhulikud. See on minu arvates rõõmsavärvilise, naiivselt liikuva ornamendi ja tõsisevärvilise geomeetrilise ornamendi rahulik koosseksiteerimine.

Kõrtsituppa kodusin piltvaiba, suurde magamistuppa lihtsad ruudulised tekid. Põrandale on mõeldud kaltsukangad. Esimeses väikses magamistoas on minu diplomitöö kõige hinnalisem ja rõõmsavärvilisem osa – põimitud ja tikitud vooditekid (vt joonis 1, 2). Kuid arvan, et see pole pillamine, kuna selles toas sündis meie luuletaja Villem Grünthal-Ridala. Ka seal on kaltsukangad põrandal. Teise väiksesse magamistuppa tegin tumesinised vahvelkoos vooditekid ja triibulised kaltsuvaibad. Pikas koridoris pingi taga sienal on muhu värvides kootud linik, et oleks mugav selga toetada. Akende ette on mõeldud lihtsad labasekoelised kardinad. See ongi kõik tekstiili osas. Jääb ainult üle loota, et leitakse ka võimalus selle kõrtsi restaureerimiseks.

Raud, A. (1968). Kuivastu kõrtsi tekstiilid. – *Kunst ja kodu*, nr 3, lk 12-13

Joonis 1 Kuivastu kõrtsi tekstiili kavand (Kunst ja kodu, 1968)

Joonis 2 Kuivastu kõrtsi tekstiili kavand (Kunst ja kodu, 1968)

Valda Raud meenutab Anu lapsepõlve: Anu oli väga puhas laps, mõned lapsed ju väga määrivad. Talle meeldis tegeleda loomadega. Aga nukkudega, nii nagu mina nukkudega mängisin, talle ei meeldinud eriti.

Mis temas oleks ennustanud tulevast tekstiilikunstnikku, vaibakunstnikku? Me elasime teiste majas, kust inimesed läksid ära ja me ostime selle maja ära. Seal olid väga suured keldrid, terve korterialune oli kelder. Seal oli mõningaid noote ja träni. Ja seal oli üks nii suur põimevaiba tükk päris kohe. Anul olid siis mõned nukud. Ükspäev ta tuli sealt keldrist, no kolme aastane või niisuke ja ütles: „Mul on nüüd tüdruk“. Vot ja siis oli nüüd hea seda tüdrikut sinna põimevaiba tüki sisse mähkida.

Kasse pole meil olnud, aga alati on meil olnud koer. Koer on olnud Anule suur sõber. Kui on koer majas siis on karjajuht alati Anu.

Kohe väiksest peale joonistas. Joonistas ikka maja ja korsten ja suits. Ja siis ta ütles mulle: „Ema joonista mulle pall, ema joonista makaron, ema joonista mulle kimbel ka“.

Meil käis majas kirjanikke ja näiteks Kersti Merilaas hakkas teda kohe armastama. Kui Anu kahe aastaseks sai tuli Kersti Merilaas meile külla ja tõi kringli. Anu istus minu süles ja ütles: „Anu kas sa kimbelt tahad“.

Siis ükskord sügisõhtul, ta oli vist viie aastane. Hakkab nutma, küsisin. „Anuke miks sa nutad?“. „Minu konn külmub ära“. Küsisin „Kus see konn sul on?“. Basseinis aias. Läheme siis koos vaatame, et basseini nurgas lehehunnik ja oligi seal konn. Viisime ta siis tuhkpuu heki alla ja panime talle natuke veel rohkem lehti peale.

Siis oli meil päklikpuu aia taganurgas. Sügise jooksul ikka mõne pähkli sai. Ükskord Anu ütles: „Ma lähen nüüd aeda ja toon endale ühe pähkli:“ Isa ütles küll, et pähkleid ei ole enam. Anu ütles: „On küll, üks ikka on“. Läks ja leidiski päklikpuu alt selle ühe pähkli.

Metsas käis tema ikka ja niisugust hirmu, nagu praegu, et ei julge väikest last üksi metsa lasta, siin küll seda ei olnud.

Raud,Valda (2012). Anu Raua lapsepõlv. 6.mai ,Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Valda Raud: Minu arust tegid tookord kõik naisterahvad kodus käsitööd, niipalju kui majapidamisest seda aega jäi. Mina väga armastasin kududa, igale pereliikmele ma tegin kampsuni. Kord mehele, kord pojale. Siis tehti selliseid pullovere, lihtsalt kooti edasi tagasi. Olid väga toredad need kampsunid.

Raud,Valda (2012). Anu Raua lapsepõlv. 6.mai ,Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

III Töökäik

3.1. Millised olid töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondise „UKU“ kunstnikuna?

Anu Raud: Pärast kunstiakadeemia lõpetamist läksin tööle rahvakunstikombinaati „UKU“ ja hakkasin reisima mööda Eestit. See oli erakordselt huvitav aeg mu elus: kuna kogu Eesti oli jagatud kunstnike vahel ära. Minu peamiseks sihtpunktideks said Kihnu ja Ruhnu, Võrumaa, Tartumaa ja Viljandimaa. Igas maakonnas olid oma „UKU“ osakonnad ja tootmiskoondised.

Kunstniku töö oli kahepoolne, vaatasime milline on kohalik käsitöö ja tegime ka ise kavandeid.. On vähe selliseid inimesi, kes on nii palju erinevates kodudes käinud.

Mulle tõesti meeldis, et „UKU“ andis tööd invaliididele, noortele emadele, puudega ja vanadele inimestele. Mingit kohustuslikku plaani ei olnud- igäüks teenis nii palju kui jõudis. Võisid kududa kolm paari või ka kaksteist paari kindaid kuus. väga tore ja inimlik süsteem.

Raud,Anu (2012). Töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“. 12.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Anu Raud meenutab seda eluperioodi ja peab seda huvitavaks ka sellepolest, et sai vahetult suhelda inimestega üle Eesti. Inimesena, kes oli kasvanud vaimu-ja kultuurielu eliidi hulgas, sai ta väga hästi jutule ka tavaliste maainimestega. Heldinult meenutab ta kirjavahetust käsitöötajatega, kelle kirjad on hoiul Kääriku talus.

Maainimestega oli mul hea kontakt. Mulle meeldis vaadata kuidas keegi köögis toimetab.

Pärast läks kõik ametlikumaks, suhtlemiseks oli dispetser. Kunstnik tegi kavandi ja andis selle edasi. Otsisime ka vastava materjali. Olid eestkudujad, kes teostasid kavandid. Need olid väga head kudujad.

Raud,Anu (2012).Töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“. 12.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

3.2. Milline oli selles ametis enesetäiendamine?

Anu Raud: Enesetäiendamiseks oligi inimestega kohtumine erinevates maakondades, asjade märkamine.

Raud,Anu (2012). Töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“. 12.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

3.3. Kes käsitöömeistritest on eriti meelde jäänud?

Anu Raud: Sinaiida Saar Kihnu saarelt, Kaerametsa talust. Tema oli Kihnu Uku esindaja. Temaga oli meil suur sõprus kuni surmani. Käisime hiljem seal ka õpilastega praktikal.

Aleksandra Udumäe Meremäelt Setomaalt. Alli Udu Võrumaalt.

Marina Roosleid, tegi Ruhnu kindad.

Alt ja Rõõmus Saaremaalt, traditsioonilise puutöö tegijad.

Raud, Anu (2012). Töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“. 12. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

3.4. Õnnestumised ja ebaõnnestumised selles ametis?

Anu Raud: Tegime rahvuslikud Kihnu nukud, vanade talupojanukude eeskujul. Näod joonistatud ja rahvuslikud riided seljas. Küsiti siis ühe väikse tüdruku käest, kas talle meeldib selline nuku. Tema arvamus oli, et talle need nukud üldse ei meeldi. Ka teistele „UKU“ töötajatele ei meeldinud sellised kõrtidega tegelased.

Kuid ikkagi vähehaaval hakati neid ostma ja hiljem need hakkasid inimestele meeldima. Nii, et hiljem pöördus ebaõnnestumine hoopis õnnestumiseks.

Raud, Anu (2012). Töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“. 12. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

3.5. Kes olid värvikamad kolleegid?

Anu Raud: Kunstiakadeemias suhtuti suure hoolega igasse isiksusse.

Meelde on jäänud eriti Mari Adamson, Mall Tomberg, Aleks Kütt, Olev Soans,

Leila Pärtelpoeg. Õppejõud oliks lisaks õppetöele ka tegevkunstnikud, kes osalesid näitustel.

Raud, Anu (2012). Päritolu ja elukäik 12. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

3.6. Kust sai alguse idee luua selline eriala Viljandi Kultuurikolledžisse?

Anu Raud: See on seotud ka minu isikliku eluga. Siis oli meie riigis iseseisvuse tulemine, mille üle me väga rõõmsad olime. Aga sellega kaasnes tihti igasuguseid omandi probleeme. Me juhtusime elama majas, mis kuulus ennem sõda teistele inimestele. Siis tekkisid seal piged ja ma ei saanud aeal enam edasi elada. Kuna oli olemas siin Käärikul vanaisa mõisamoonaka maja, muidugi ta oli sellel ajal võrreldes sellega, mis ta praegust on selline ääretult tuult ja tormi läbilaskev ja ei olnud siin vett. Enne seda me olime siin alati suvel aga suvel pole see ka nii oluline. Selle kolimise käigus, see oli kuidagi nii raske, kuidagi psühholoogiliselt, kui ka füüsiliselt see oli kõik minu õlul. Ema oli juba siin ja vanem. Mina kõike seda korraldasin ja tegin. Ja see oli tõesti väga keeruline. Mul oli väga kahju Tallinnas jätta seda maja, kus ma olin praktiliselt terve oma elu elanud, ühe aastast saadik. Kõige rohkem oli mul kahju oma heast töökohast Kunstiakadeemias, sellepärast, et ma olin olnud tekstiiliosakonnas 1972 aastast õppejõud. Selle kolimisega ma justkui kaotasin selle koha, see oli üllatav asi, et ma ei kaotanud ma võitsin. Võitsid ka mu üliõpilased, sest nemad kolisid siia kõbinal järele. Tallinas ma andsin tekstiili kompositsioone, gobelääni kompositsioone ja väga tihti rahvakunsti praktikat. Erinevates etnopaikades Setomaal, Kihnus sellepärast, et mul olid need tutvused ja sidemed olemas, tänu Rahvakunstikoondisele „UKU“ mis oli väga romantiline ja huvitav tööpaik.

Kolisin siia Käärikule ja siis vahepeal pendeldasin, käisin ja sõitsin Tallinna vahet Kunstiakadeemias tööl. Sõitsin, pendeldasin.

Tol ajal oli Viljandi Kultuurikolledž ja tema rektor oli Enn Siimer. Tal oli mõte seoses minu siia Viljandisse kolimisega, et äkki võiks teha uue eriala.

Siis olid need alguse aastad. Kõik oli väga kodune ja perekondlik, paljud tunnid olid siin, siis nad käisid siin joonitamas ja maalimas, talus ma mõtlen ja Muuseumis ka. Muuseum oli mul äsja ostetud. Püüdsin jupp haaval parandada seda muuseumi olukorda.

Raud, Anu (2012). Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala Viljandi Kultuurikolledžis. Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

3.7. Milline on talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala kontseptsioon, moto?

Anu Raud: Sellised kontseptsioonid ja värgid on mulle väga võõrad sõnad. Mina panin selle nime - talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala. Soovisin, et talupojakultuuri oleks selles koolis rohkem, et väärtustada maaelu ja selle maaelu ilu. Nimetasime hellitavalt seda õppetooli taluilu õppetooliks või taluilu osakonnaks. Kuigi see tekitas segadust ja paljud ei olnud selle nimega nõus, arvasid, et talukujundus on planeerimine, põllud, hekid, loomapidamine, kõik selline taluelu planeerimine. Mina mõtlesin selle all seda eluolulist ilu, tekstiili. Aga seda nägin ma juba ka ette, et seal võiks tulla rahvusliku ehituse eriala.

Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala asutamisel olid piiratud võimalused ka õppejõudude poolest. Nüüd on huvitav arengut vaadata.

Raud, Anu (2012). Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala Viljandi Kultuurikolledžis. Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

3.8. Millisena näete praeguse hariduse probleeme ja millised on teie põhimõtted õpetuse juures?

Anu Raud: Õpetamine on kahepoolne protsess- kui ma näen silmades huvi, siis avanen ka mina rohkem. Õppimise kohta öeldakse: kes armastab, see saab selle endale. Ma püüan õpetamisega olla mitte liiga teoreetiline – ka pliiatsi ja villaga saab mõelda. Ma pean kätega tegemise osa väga oluliseks. Ning samuti pean oluliseks vahetut suhtlemist, et õpilased praktikatel räägiks inimestega. On kahte liiki tarkust- elutarkust ja raamatutarkust. Mulle tundub, et elutarkusele pööratakse liiga vähe tähelepanu ja kõik püüavad joonduda raamatutarkuse järgi.

Raud, Anu (2012). Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala Viljandi Kultuurikolledžis. Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

3.9. Kes olid õppejõud, kes alustasid õpetamist sellel erialal?

Anu Raud: Tol korral ma püüdsin kokku saada neid inimesi, keda üldse võtta oli. Oli vaja mõnda kangastelgedel kudujat või seda kangatöö tundjat, see oli minu enda õpilane Reet Talimaa. Siis oli selle asja tegemise ja loomise juures Mare Hunt, teda ma õppisin siin Viljandis tundma. Tema oli lõpetanud graafika ja joonistamise ja kompositsiooni õpetaja. Maalimisõpetajaks sai Kersti Rattus, siis oli veel Leili Viinapuu, kes oli kohalik hästi vahva naine. Väga hea värvimeelega, praegu õpetab Heimtali koolis on kunsti-ja käsitööõpetaja. Minu arvates teeb väga head tööd lastega.

Siis olid need alguse aastad. Kõik oli väga kodune ja perekondlik, paljud tunnid olid siin, siis nad käisid siin joonitamas ja maalimas. talus ma mõtlen ja Muuseumis ka.

Muuseum oli mul äsja ostetud. Püüdsin jupp haaval parandada seda muuseumi olukorda.

Õppetööd alustati esmakordselt 1994.a. 1.septembril.

Loenguid käivad pidamas õppejõud Tartu ja Tallinna ülikoolidest, kohapeal on statsionaarsed õppejõud Anu Raud, Mare Hunt, Reet Talimaa, Leili Viinapuu, Piret Tago ja Kersti Rattus.

Raud, Anu (2012). Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala Viljandi Kultuurikolledžis. Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

3.10. 1992.a.sai teist Heimtali Muuseumi omanik. Kuidas täiendasite teie muuseumi kollektsiooni?

Anu Raud: Muuseumi omanik sai minust sellepärast, et ma väga armastasin vanavara ja eriti vanu tekstiile. Korjasin esemeid, kuna ma olin rahvakunstiõpetaja Kunstiakadeemias ja „UKU“-s töötasin. „UKU“ tähendas tohutult palju komanderinguid üle Eesti. Mulle kingiti ja loomulikult ma ostsin vanavara. Ma olin suur koguja juba üliõpilase päevadest alates.

Kunstiakadeemias juba tööl olles, käisin üliõpilastega küll Kihnus, Setumaal, Saaremaal, Hiiumaal, Muhumaal praktikal. Igalt poolt ma midagi korjasin kokku. Heimtali Muuseumi omanik sai tollel ajal kui meie iseseisvus tuli. Siis olid mingid erilised raha vahekorrad, et kui mina müüsin Rootsisis ühe vaiba siis ma võisin selle eest maja osta. Ostsingi selle muuseumi-maja ja hakkasin jõudumööda seda korrastama. Nägin konkreetselt ette seda, mis praegu nüüd on muuseumist saanud. See oli juba olemasolev muuseum, mis oli asutatud Johannes Koka poolt ja kohalike meeste poolt ülesehitatud. Vahepeal unarusse jäänud, ja jälle uuesti lagunenu ja mina püüdsin seda uuesti üles ehitada. Lisasin kõik oma tekstiilikogud ja viisin asju siit Kääriku talust. Muuseum sai selliseks praktikabaasiks, kus käisid esialgu Viljandi Kultuuriakadeemia tudengid ja siis ka Kunstiakadeemia tudengid. Kunstiakadeemias olen ma olnud õppejõud 1972.-st aastast, siinamaani jätmata vahele mitte ühtegi aastat. Sellepärast, et nad on kõik omad. Kõik, kes rahvakunsti praktikat on tahtnud. Erialad, on põhiliselt on tekstiil, kostüüm, vahel ka ruumikujundus. Mõnikord ka graafika või maali eriala õpilased. Kõik on siin käinud ja siin käia saanud. On lisandunud muidugi Tartu Kõrgem Kunstikool, sellepärast et tekstiili osakonna juhataja on minu endine õpilane Aet Ollissaar on hästi tihti oma õpilasi siia toonud. Viljandi Kultuuriakadeemia see on nagu igapäevane õppekoht või töökoht.

Heimtali Muuseumi tekstiili esemetest on inspiratsiooni saadud ja neid on joonistatud ja pildistatud, koopiaid tehtud.

Raud, Anu (2012). Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala Viljandi Kultuurikolledžis. Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

Mõned näited kirjavahetusest. Anu Raua Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“ tööperioodist.

Kihnus 5.jaanuar 1978.a.

Tere kallis Anu!

Kirjutan Sulle kiiruga mõne rea, sest Thodor läheb kohe sisse kirju viima. Loodame, et nüüd uuel aastal vast ehk ilmad paranevad ja hakkame enam-vähem korralikult posti saama, Viimasel ajal oli küll nii, et harilikult oli nädal lennuki sõidu vahel kuid kõige pikem vahe oli 11.päeva. See oli vana aasta 30.ja uue aasta 3- ni.

Praegust käis just Lilleste noorik meil rääkisime ja oleme nõus lõnga tegema. Praegu mina koon sulle sokke. Ühe paari saan täna valmis. Ma ei tea, võib olla saan 4 paari. Ju näeb kui palju saab. Nõukogude Naisest olen tõesti huvitatud. Ei tea miks seda nii vähe trükitakse?

Muinasjutu raamatu sain ka kenast kätte, aitäh! Ja Lillestel on väike tütar nimi Talvi. Juba ikka poole aasta ringis vana. Ega teagi rohkem enam muud kui ootame Sind külla. Häid kordaminekuid ja tugevat tervist soovivad sulle Siina ja Veeda.

Tervita ka ema ja isa.

Saar, S. (1978). Kiri Anu Rauale 5.jaan. Säilitatakse Anu Raua erakogus.

Tere Anukene!

Sa aru minu viletsaist ridatest- minul väike kooliharidus. Olin väikses võeraste juures ei saanud aega koolis käimisest, siiski olen tänulik looja peale, et ükski töö ei kukku minu näpust. olgu põllutöö või adras astumine. Kõik läheb käest, õmblus on ka minul ilma koolita, teen ka õmblusetööd. Kallis Anu teile on minul ainult kaksteist paari kindaid kootud, nüüd vast saan rutemini ära teha, nuuma siga sai ära tapetud ja suur pull Võrru viidud. Nüüd ainult üks lehm ja väike pull, üks siga. Ema on ju vanake kõik majakese töö on minu käes. vend katis laadale katust kõik laastukeset kandsin temale üles. Anuke ära pane pahaks, et ma Teile kõigest nii prostalt kirjutan. Kõik oma südame pealt, kui õhtul magavad siis mina näpistan Teie tööd mõtlen, et hilinen Teile tööga aga mitte aega ei olnud varem. Eelpool aegadel vast saan võtta Teilt telgedel kudumist. Kui panen omale teljed üles nagu Teie rääkisite, et tahate telgedel kudumisi. Kas sarnaseid vaibu või tekke nagu minul siin olid Teile meeldisid.

Minule meeldisid Teie UKU muuseumi naiste vorm, et olid harilikud naiste riided seljas ei olnud pükstega või üleliigselt värvi moes mokad. Teie olite just nii nagu peab

naissugu olema, vaba jutuga ja avameelsed., õiglased nagu kõnelesid sedasi tegite. au alati teile meie poolt. minu vastas kõne ja leelo laule võeti ka heliplaadile mida vast kuulete 24 detsembril mõtlen, et ei saanud nagu vaja ja hääle viga äkitselt olin kartlik esialgu ma mõtlesin mõttes hästi. aga mulgi õde narris mina heli püüdja kuulmata ja ta tuli minul segane mõte ei saanud vastata küsimusele mina pidin teie austusest kõnelema nii kuidas meeldisid mulle UKU naised ja kes käis minult Leelolaule ja kõne püüdmas, oli väga tore mees, tõsine ja rahuldava jutuga. kui kunagi veel helipüüdja tuleb laulan luule laule ja kõnes austan Teie muuseumi koondist. Kui töö valmis siis kirjutan Kallis Anu!

Aleksandra Udumäe , Meremäe Setomaalt

Udumäe,A. Kiri Anu Rauale. Säilitatakse Anu Raua erakogus.

Väljavõtteid ajakirjandusest.

Anu Raud, meie tunnustatumaid vaibakunstnikke ja Kääriku käsitöötalude perenaine, kes on teinud väga suurt tööd eesti rahvakunstitraditsioonide säilitamisel ja edasiarendamisel, on nüüd ka Viljandi Kultuurikolledži taluilmu kateedri juhataja. Kateeder loodigi tema, Mare Hundi ja teiste mõttekaaslaste initsiatiivil. Leetoja,M. (1996 juuni). *Talu ilu* Maakodu, lk 25

Me oleme mures eesti kultuuri saatuse ja eestluse pärast üldse. Ustest ja akendest tungib sisse võõras ja välismaine. See avaldub kõiges, alates tänavapildist ja kaupluselettidest ning lõpetades mitmete ajakirjandus väljaannete (ka kodundusalaste) välismaiste soovitude ja kirevate klantspiltidega. Anu Raud: „Kui siiani valitses meil vene mõju, siis nüüd võetakse õhinal vastu kõik läänest tulev. Välismaine valgub meie kodudesse, lämmatades eestiomast. Et vähegi tõkestada võõrmõjutusi, et seista vastu kohinal sissevoolavale importkaubale, on vaja näidata ja õpetada, kui ilus on meie esiemade käsitöö, kui ilus on eesti talu oma traditsioonilises tervikkuses. Viimane aeg on väärtustada oma esiisade kultuuri, kõikvõimalikul moel kindlustada ja edasi arendada oma kodukandi meelt ja kombeid, olla eestlane ka kodukultuuri ja kangakirjade kaudu. Leetoja,M. (1996 juuni). *Talu ilu* Maakodu, lk 25

Eesti talu on täiesti oma nägu, mida kusagil mujal ei näe. Me ei sea eesmärgiks talu vana ilme taastamist, vaid meie siht on talupojakultuuri ja ilutunde alusmüüri rajaneva rahvusliku olmekeskkonna kujundamine. Et eesti kodu oleks ikka eesti pärane, et kõik, mida sinna tehakse, oleks tarbeline ja tänapäevane, kuid siiski rahvakunstiga sidet pidav, tuleb ikka esivanemate meistritöödest õppust võtta. Eriti oluline on see just nüüd, meie iseolemise ja eesti talu taasärkamise aegu (ibid.lk 26).“

„Taluilu“ näituse algidee – kuidas kasutada rahvakunsti tänapäeval, kuidas seda arendada – andis kunstnik Anu Raud.

Näituse eesmärk – ikka ja jälle meelde tuletada igiilusaid esivanemate käsitöid. Aegade tagused ilukilbile jäänud värvi- ja mustrikombinatsioonid on kaunid ka täna. Muuta lustlikumaks rahvakunsti tundmaõppimine lastele. Seda aitavad teha kindakirjalised

mustriloomad, väikesed talupojavoodid erinevate rahvuslike tekkidega. Ornamendi- ja mustriharjutused aitavad loovalt suhtuda geomeetrilisse ornamenti, õpetavad sellest kunstilist elamust saada. Loodetavasti inspireerib näitus külastajaid nii mõnestki eksponaadist eeskuju saada, midagi ise tegema. Loova mõtte areng ja edasiliikumine omajärgselt kultuurilt tagab rahvusliku kunsti elujõu. Rahvakunst võib olla suurepäraseks pärmiks tänapäeval. Rahvakunst oma sarnasustes- kollektiivses iluideaali arendamises, mustri- ja värvitõekspidamise sarnasuses tugevdavad kokkukuuluvustunnet.

Naaber,G.(1996, 8.veebr). „Taluilu“ näitus kauni maakodu loojale- Pärnu Postimees, lk.5

Vilma Reinholmi :

Kõige olulisem on ikkagi ideede küllus, mis Anu Raual on. Ta tõesti raputab ideid igalt poolt, igale poole ja ta teeb need teoks ka veel. Minu meelest see on lihtsalt erakordne. Imestan kogu aeg, et kuidas tema suudab selle kõige: kodune elu, ema ,tudengid, looming ja kõik muu ka veel ja sähvatab, väga vahvasti. Ideede generaator ja seda ta on tõesti kohe.

Ma vaatan, et tal on ju väga tublid lõpetajad, et Christi Kütt on Viljandis. ja siis Riina Tomberg. Muidugi Merike Lond on väga kogenud kuduja. Eva Maaten, kes Käärikul on hakanud kudumas käima, ta on ikka Anu Raua juures väga palju edasi läinud, kohe väga palju edasi läinud. Järelikult Anu Raual õpetaja vaimu on ikka ka piisavalt.

Reinholm,Vilma (2012). Anu Raua looming.4.mai, Tallinn. [Autori üleskirjutus]

Anu Raual on võime aidata noort inimest oma ande arendamisel ja kujundamisel ning on tekkinud kunstnikkond, kes sellest eeskujust lähtudes juba omakorda jätkab meie minevikust kõige väärtuslikuma talletamist ja edasiarendamist tänapäeval. Siin tuleks nimetada Malle Antsonit, kes 1980. aastail täiendas eesti tarbekunsti rahvakunsti omanäolise interpreteerijana. Kunstiavalikkusele on tuntud Eesti Kunstiakadeemia lõpetanute , Anu Raua õpilaste Riina Tombergi , Elna Kaasiku, Pilvi Salmini, Kadi Pajupuu, Aet Ollissaare jt. tekstiililooming.Viljandi Kultuurikolledži rahvakunstialane kõrge tase ilmnis juba esimese lennu diplomitööde kaunites isepärastes lahendustes. Õpetaja ja õpilaste koostöö tulemusena valmisid Heimtali viinaköögi tekstiilid. Christi Küti diplomitööks oli pulmavaip. Anu Raua viimastest diplomandidest Viljandi kultuurikolledžis üllatas tuumaka lõputööga Tuuli Tubin. Reinholm,V.(2002)

IV Taluelu korraldamine ja kunstniku elu sidumine

Ma tunnen nagu oma kodukünnist,

neid kohti siin, neid segasalusid,

tean mitmeid põlde mitmest künnist

külvist ja nimepidi kõiki talusid. (M. Raud)

Anu Raud: Elufilosoofiliselt on oluline, et talus pead tajuma tervikut ja aega. Näiteks kui sa ikka heinaajal hakkad suure hooga remonti tegema, siis on sul loomad näljas ja oled midagi väga valesti teinud. Sa pead kogu aeg mõtlema, et teha õigeid asju õigel ajal, et need saaksid tehtud. On võrreldud isegi talumajapidamist kunstiga. Sellepärast, et head kunsti pead ka kui tervikut tajuma ja taluga on samamoodi. Kui sa teed mingi vale detaili valel ajal, või ületähtsustad mingit operatsiooni: kassid vajavad süüa, koerad vajavad süüa, lambad vajavad süüa. oled sa seal pool loomaarsti, külvivid on vaja teha õigel ajal. Vanasti öeldi, et narrid põldu üks kord, narrib põld sind üheksa korda. Neid narrijaid on maaelus palju. Kui sa paned väga mööda ja õigeid asju ei märka, siis läheb puha käest ära. Sellepärast on taluelu väga rikastav, nuppu ja nuputust vajav, mõtlemist vajav. Nagu vaiba tegemine, ühte elementi on lihtsam teha. Ma imetlen ruumikujundajate tööd, kes peavad väga paljusid asju mõtlema: peavad mõtlema. materjalide peale, raha peale. Kuidas kõik elu voolaks, peavad väga palju mõtlema. Samamoodi arhitektid.

Austan, armastan neid eestlasi, kes on talusid pidanud ja sellega toime tulnud. Selle imearmsa ja meile koduse ümbruse ja maastiku loonud.

Selles vaibas, mida Merike koob „Kirves ja kuu“ (vt foto 3), seal ongi kokku saanud kaks asja: taluelu ja kunst. See minu isa romaan „Kirves ja kuu“ on minu jaoks väga oluline, seal ka võitlevad kunst ja taluelu.

Raud, Anu (2012). Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

Foto 3 Kirves ja kuu 2012 (foto J. Tammiste)

Teame ju väga hästi, kuidas linnasaksad tulevad maale suvitama ja vaesed maainimesed seal hambad ristis hommikul kell viis ärkavad üles ja lähevad niitma. Saksad ronivad kuskil poole päeva ajal põhust välja. Siis maainimesed peavad neile veel lahketa nägu tegema ja rõõmustama, et oi-oi, kui tore, et te külla tulite. Selles romaanis tuleb see täpsealt välja. et no mis töö see luuletamine ja kunsti tegemine siis ikka on, et näed et kartul vaja mullata ja hein vaja teha ja mis sa siin luuletad. Minus on need kaks “kirves ja kuu“ kokku saanud. Selle isa romaani järgi, et püüan kogu aeg teha nii, et maa mingigi hoole saaks ja põllud oleksid külvatud. Samas väga kutsub looma, küll tahaks juttu kirjutada küll tahaks vaiba kavandit teha. Õnneks olen seda ka teha saanud ja midagi teed talule või teed füüsilist talutööd, siis selle füüsilise talutöö ajal väga tihti kargab sulle just see hästi hea mõte pähe. Selle hea mõttega on ju niimoodi, et näiteks vaipades võivad sul olla abilised aga kõige tähtsam selle vaiba juures on kavand. Kui sul ei ole seda kavandit ja head mõtet siis pole mitte midagi kududa. Siis võid kohe pillid kotti panna, vahel tuleb see hea mõte nii ootamatult. Kui ta sul tulnud on, siis sa võid ta paberile panna. Vahetevahel kui hästi veab lausa viie minutiga ja pärast selle viie minuti tagant teha mingi asja, mis viiakse kunstimuseumisse ja seisab seal sadu aastaid. Ma tahaksin julgeda öelda ja väita, et see maaelu see talu ja see loodus annavadki selle jõu ja need mõtted. Kui mõte on juba olemas ja kavand on olemas, siis kunagi saab ta ikka teoks.

Mul ei ole seda ärivaistu. aga mingi mahu vahekord ikka on. Mul pole kunagi olnud, et ma olen plindris, et mul ei ole raha. Samas mul ei ole ka kunagi palju raha, et ma midagi kogun. Ma kogu aeg teen tööd ja mulle tuleb seda raha. Kui ema küsib mu käest, et mis see maksis, ma ei tea kunagi, mis see maksis, ma ei vaata. Ma ei ole kunagi vaadanud ja kui ma ka vaatan, see läheb mul absoluutselt kohe meelest ära. Aga mingisugune vaist, et mul peab mingi raha olema. Kui ta hakkab vähem olema, siis ma vaatan nuputan mingi töö või võtan natuke kasvõi mingid kokkuhoiumeetmed tarvitusele. Seda. aga, et mul seda ärivaistu võib-olla: kui nii võtta, et äkki ma õigel ajal tegutsesin. Olen oma vaipu teinud läinud nendega Rootsist, mul on ka mingil määral selline nimi ja tundus juba.

Müünud seal paar vaipa ära ja ostnud selle eest terve muuseumi. ja ostnud selle eest rahvamaja. Mille ma olen nüüd rõõmuga Eesti Rahva Muuseumi kinkinud. See on väga suur asi ja kui need raha numbrid vaadata need on ikka miljonitega, mis ma olen lihtsalt ära kinkinud. Teinud, ära kinkinud. Need on olnud suured keerulise mõttebuketiga tööd ja mingil määral on see ka talupidamine.

Raud, Anu (2012). Kääriku talu. 5.mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]

Anu Raud jutustab:

„Selle mõisamoonaka maja ja 25 hektarit maad ostis minu vanaisa 1918. aastal ja hakkas siin talu pidama. Neil oli kuus lehma, mõned lambad, paar hobust, kuked-kanad.“

Elumaja välisilme järgi võib aimata selle esialgset otstarvet: ehitisel on kolm ust ja majas oli kolm kööki, kolm keldrit, kolm sahvrit ja kolm tuba. Õnneks elas hoone kolhoosikorra suuremate viperusteta üle ja on praeguseks kõvasti kasvanud. Lisaks väikestele ümberkorraldustele allkorrusel – nüüd ühendavad vaheuksed kõiki kortereid, üks ruum on kohandatud moodsaks vannitoaks – on pööningule välja ehitatud avarad töötoad, kus üliõpilased saavad praktiliselt käia. Seal, Kääriku talu vana pulma- ja peolaua ümber istudes nende looming sünnib. Kolk, T. (2008, 23.veebr.). *Kääriku käsitöötalu*. Arter. Kodu-eri, lk 22

«Ma olin kahe ja poole aastane, kui esimest korda Käärikule saabusin. Mäletan, et sellel laual seisis suured savikausid. Ühes, ilusa linase rätikuga kaetud nõus olid soojad pirukad, teises aga punased keedetud vähid,» meenutab tekstiilikunstnikust taluperenaine, kelle lapsepõlves kihisesid vähid sirelipõõsa all nõgestega kaetud tünnis, kust neid võeti ja keedeti. Selline idüll kestis 1960. aastateni, mil taud hävitas jões kõik vähid (ibid, lk22).

Talu köögis on kogukas puupliit ja Lõuna-Eestile iseloomulik punastest tellistest laotud põrand. Vanasti lõigati laupäeva õhtul puhtaks pestud põrandale tiigist toodud kalmusetükke, mis levitasid ruumis meeldivat lõhna ja toimisid kirburohuna. «See on väga ilus pilt: punasel põrandal rohelised kalmusetükid,» nendib Anu Raud, kes kord ka ise kalmused majja tõi (ibid, lk22).

Alumise korruse tubades on kõik nagu vanas talumajas: kohalike tisleerite valmistatud voodid, kapid, kummutid, lauad ja toolid. Vooditel Lõuna-Eesti kirjades katteriided ja seintel kaunid vaibad. Martna kandist pärit Kera Kata kootud pulmavaip ei jäta ühtki vaatajat üksikõikseks. Sellesse pandud tüüpilised motiivid – peigmees sõidab kosja, poolik viinapudel, mis kõneleb, et pulmad on tulemas jne – jutustavad neile, kes oskavad märke lugeda, meeleoluka loo noorpaari kohta (ibid, lk24).

Ühte tuppä on Anu Raud paigutanud kudumisraami. Siin saavad tema kavandid meistrite osavate käte all vaipadeks. Ja kavandid on kunstnik üles ehitanud oma lammaste koloriidile – valgetest tumehallideni.

Lambaid hakkas ta pidama aga tänu juhusele. Ühest tuleõnnetuses hukkunud vanapoisist jäid ilma peremeheta kaheksa lammast ja neid pakuti vastsele taluperenaisele. Sõprade julgustusel nõustuski ta loomad endale võtma ja 11. jaanuaril 1991 jõudsid orvud õnnelikult Käärikule. Kevadel ostis Anu kaks musta lammast juurde ning sellest ajast peale on kari kasvanud rohkem kui poolesajapealiseks (*ibid*, lk24)..

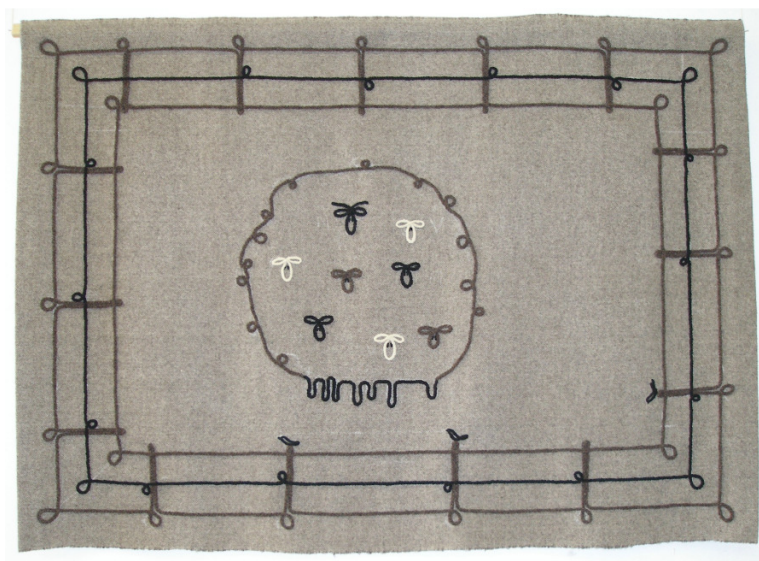

Foto 1 Kääriku lambad (Allikas: A.Raua erakogu)

«Kui minu vaip kingitakse Inglise kuningannale, siis tasuvad mu lambad pidamist küll,» arutleb käsitöötalu perenaine, kelle tegevuses on põimunud traditsiooniline maaelu ja rahvakunsti õpetamine ning säilitamine. Tema meistriklassis käib pidevalt kunstiakadeemia üliõpilasi ja magistrante, ta on 35 aastat tulevaste tekstiilikunstnike ja -disainerite ning rahvakultuuri tundjate praktikaid juhendanud. Kolk, T. (2008, 23. veebr.). *Kääriku käsitöötalu*. Arter. Kodu-eri, lk 24.

Foto2 Kääriku talus vaiba valmimine (foto J. Tammiste)

Valda Raud meenutab oma isa ja talupidamist. Kui Anu oli väike olid taadil veel loomad ja talu. Taat punnis küll vastu, pidi makse maksma aga pidi ikka kolhoosi minema. Vanaisa, taat ei tunnistanud, luuletamine. Me ükskord olime siin, mina käisin rukist sidumas, mees imes sullepead, pidi kirjutama siin midagi. Läheme lauda. Tädi Leeni, kes oli siis Mardi võõrasema, kutsus meid lauda. Aga taat suhtus siis minusse ikka hästi, söö tööinimene aga teine oli taevarannamaal.

Raud,Valda (2012). Anu Raua lapsepõlv. 6.mai ,Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

V Kunstnikutöö, looming

Lõimekannel mängib mu sõrmede vahel lõbusat lugu ja kurba ka. Mängin hallide heliredelit. Punane pajatab pidujuttu. Koon silmavett siniallikalt, valget ja varjulist vaheldumisi. Koon sokusamme ja kulukarva karjamaad. Koon oma kodu, kuusikut ja metsa mitut moodi. Koon ja koon. Sirutan ja siis koon jälle (Raud 2011 lk 128).

Foto 4 Anu Raua ateljee (foto J. Tammiste)

5.1. Mis on parim nõuanne, mille olete saanud?

Anu Raud: Niisuguseid häid ja parajaid ja päevakohaseid nõuandeid olnud aga üks oluline nõuandja oli minul ruumikujundaja Olga Maasik, kes elas meie naabertänaval. Mina elasin Vaarika tänaval. Läksin kunstiakadeemiasse maali sisse astumiseksamitele.

Oli nii, et ma sain maalid väga hea hinde, aga kukkusin läbi joonistamises. Sellepärast, et ma joonistasin ja joonistasin, mingi akt oli seal ees ja niipalju kustutasin, et auk tuli paberisse lausa sisse ja sain kahe. Siis olin hästi kurb ikka, et ma ei saanud sisse. Hakkasin järgmiseks aastaks valmistuma. et siis ma proovin uuesti. Siis Olga Maasik ütles mulle, et maaliga ei tea kuidas ära elad aga tead tekstiil on selles suhtes ka nagu maal ja ta on värviline aga see on ikka praktiline asi. Seda nõu ma võtsin kuulda. Rahvakunsti huvi või armastus, ma arvan, et see oli mul lapsest saadik. Ma panin kõiksugu asju tähele. ja märkasin ja imetlesin mingeid vanu tekitükikesi, vanu kindatükikesi ja vöötükikesi. Mäletan, et seal vaarika tänaval, et seesama koduabiline tegi mulle ühest vana võrumaa tekstist niisuguse nukuteki. siis ma kõlgutasin oma jalgu

seal jahedas koridoris ja vaatasin ikka kui ilus see on. siis ma vaatasin, oi kui ilus oli see.

Raud,Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.2. Kuidas näeb välja teie tavaline tööpäev?

Anu Raud: Inimese elus on nii palju erinevaid perioode. Praegu näeb välja minu tööpäev selline, et see on väga palju seotud emaga. Ta on vana, hooldan teda ja põetan teda, elan temaga koos. Selles mõttes päevadel pole vahetki, ma eriti üldse kodunt väljas ei käi. Täna jumalat selle eest, et mul on selline abiline nagu Merike, kes aitab vaipa kududa. Muidu ei saaks ma üldse millegagi tegeleda. Mul on oma looming siin, üliõpilased tulevad siia järele: tuleb kultuuriakadeemia, tuleb kunstiakadeemia. tuleb Tartu Kõrgem Kunstikool. Igasugused muud toredad inimesed tulevad ja käivad, et selles suhtes pole millestki puudus. Muidugi taluasjad olen saanud aetud ja ma arvan et neid taluasju olen saanud ka ajada tänu sellele siiski, et omaloomingust tulevad sissetulekud. Ega see talu iseenesest ju midagi nii väga sisse ei tooks. Ma naudin seda elu ja elulaadi, maal elamist.

Kui ma olin kunstiakadeemias tööl ja Tallinnas elasin, siis nägi mu päev hoopis teistmoodi. Kell üks algasid kompositsioonitunnid, mida mina andsin. See tähendas seda, et hommikupoole ma sain selle poole üheni, paar kolm tundi kududa. Väikesed majapidamistööd tuli ka teha. Peale lõunat tulin jalutasin linnas, kunstiklubis, seal kohtusin mõne toreda sõbraga, kunstnikuga. Käisin kunstinäitused läbi ja nautisin seda väga, olgu tarbekunsti või kujutava kunsti-näitused. Tulin koju ja hakkasin jälle pooleliolevat vaipa kuduma, tihtipeale kudusin ma seda lausa ööni välja. Noorel inimesel rohkem energiat.

Minu lähedal elas mul hea sõber , kes oli arhitekt, aga kui tema tüdines ära oma joonte tõmbamisest ja sellest niisugusest mehaanilisest tööst, siis ta tuli minu juurde. Võttis kaasa oma poolelioleva käsitöö, milleks oli tihti mingi tore hästi peenikene kinnas või vest. Tikitud vest, mis praegu elab meie muuseumis. Tema tikkis vesti ja mina kudusin vaipa, ajasime juttu. Niisugune nägi välja siis minu elu. Loomulikult igal võimalusel, kui ma sain, tahtsin maale tulla. See oli suur õnne, rõõmu või naudingu tunne kui ma juba tulin. Näiteks see mairoos siin väravas õitses ja kui see lõhn mind vastu võttis, rääkimata kõikidest nendest linnu kontserditest kevadel: laulurästad, ööbikud ja pääsukesed. Erinevad lõhna-ajad, olgu nad toominga-, mairoosi- või jasmiiniaeg.

Raud,Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.3. Millest saate inspiratsiooni loominguks?

Anu Raud: Kui mina ise peaksin iseendast kirjutama, siis ma kohe ütlen, et mis on kõige olulisem inspiratsiooniallikas, see on esemeline kultuuripärand, rahvakunstpärand ja loodus ja nende omavaheline seos. Muidugi ka kodu. Kodusus. See tähendab aknamotiive, ukse-motiive, majade motiive, katuseid, ahje. Kui hakata mõtlema, et kui palju on maju minu vaipade peal või aknaid, uksi, siis neid tuleb omajagu.

Foto 5 Anu Raua kavand. Kindad lendavad Viljandi linna kohal (Allikas:foto J. Tammiste)

Aastakümnete jooksul on vaipadesse kootud Heimtali pargi vanu puid, mille oksad sirutasid justkui sõrmed taeva poole, eesti kirikundaide (vt foto 5), tuledes aknaid, põrandalaudu, hõõgivate sütega ahjusid, geomeetrilisi ornamente: rombe ja ruutuseid, aga ka ristimärke. Minu jaoks on need nagu tähed, millest kirjutatakse sõnu ja sõnadest lauseid ning lugusid. Väga palju loomingust valmib tellimustööna, mis siiski pole pannud kunagi poolduma, kas kavandada vaipa tellija eelistuste või oma nägemuse järgi.

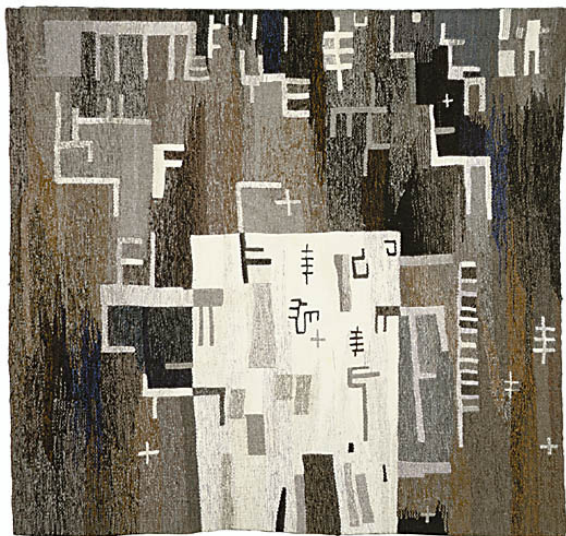

Foto 6 Uks.1981 (Allikas: A. Raua erakogu)

Ikka ma tulen ukse motiivi juurde tagasi. Näiteks vaip „Uks“ (vt foto 6), see oli natukene kurvem lugu, selles suhtes, ma tegin selle peale isa surma. Kui ma noor olin siis ma kudusin isaga ühes toas. Isa vaikselt luuletas ja mõtles seal. Minul oli esimene raam pandud ühte ukseauku. Seal oli lahtikäidav suur uks ja selle ukseaugus ma kudusin. Ja siis kui isa jäädavalt sealt uksest välja viidi, lahkus ja olid matused, siis ma mõtlesin, et see uks on: tullakse ja minnakse, tullakse ja minnakse ja ükskord minnakse viimast korda.

Käisin tihti Kihnus ja vaatasin peremärke. Kas märgid jäävad?

Kui on pere, siis pannakse pulk juurde ja kui pere väheneb, siis mingisugused märgid jäävad inimesest järele. Komponeerisin selle ukseaugu ja sellega koos igasugused inimeste märgid: võib-olla initsiaalid, peremärgid. Panin kokku.

Uksemotiiv on ka vaibal, mille nimi on „Vahetund“ (vt foto 7). See inspiratsioon on ka tore. Olen vahel külakoolides käinud ja õpetajatega kokku saanud ja siis kui öeldakse, et oota nüüd, viie minuti pärast on vahetund ja siis kui see kell käriseb. See prantsuse „r“ - iga kell käriseb. Uksed prahvatavad lahti ja kui lapsed hüppavad sealt välja, et vabadusse saada. Ma püüdsin seda edasi anda.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 7 Vahetund (Allikas: www.sakala.ajaleht.ee/100107/esileht/5024439.php 17.05.2012)

President Toomas Hendrik Ilves kinkis Eesti ilusaimaks kooliks tunnistatud Lohusuu põhikoolile Viljandimaa kunstniku Anu Raua gobelääni "Vahetund".

Vaiba loonud kunstniku sõnul seostuvad lastega rõõm ja valgus ning seda energiat püüdiski ta gobeläänil värvidega edasi anda.

(President kinkis parimale koolile Anu Raua vaiba 10.01.2007 «Sakala») www.sakala.ajaleht.ee/100107/esileht/5024439.php 17.05.2012

Mõni mõte kaua vaevab. See vaip, mis mul Hiina saatkonda telliti, selle nimi on „Pühakoda“. Metsast on kasvanud selline püha kirik või metsakirik välja. Üks kõrgem, juhtkuusk. see on siis torn ja teised on madalamad kuused, mis moodustavad justkui selle kiriku keha- pühakuju keha.

Foto 8 Pühakoda. 2012(Allikas:A.Raua erakogu)

Seda mõtet ma olen kandnud arvan, et mitukümmend aastat. Ja ükskord siis lahvatab.

Ikka ja jälle tulen tagasi selle juurde, et teha hingedeaja vaipa ja seal oleksid kujundiks ukсед, mis paotuvad ja uste vahelt tulevad hinged, esivanemad ja võib-olla olnud loomad ja nende loomade kujud. Midagi müstilist ju on kõik need jutud, et hingede ajal tuleb hingedele süüa jätta, sauna ja akna peale. See kuidagi on nii oluline ja ma ei ole sellega veel hakkama saanud. Võib-olla jumal annab mulle ikka veel elupäevi, et ma oma hingede aja vaiba saan ka valmis teha. Aga see oli siis uksest.

Aknamotiiv. Kodus. Aken on ju ääretult oluline. Eriti kui sa oled kinnises ruumis, siis on see sulle, kui just aken Euroopasse ei ole, vaade metsa peale või loodusesse. Mul on üks väike koduaken, kus aknamotiiv, põrandalauad ja aknad. Aga kõige rohkem aknaid on vaibal „Agu“. Mis on väga diskreetse ja maheda värviline. Mõte tuli mul sellest, et kui vahel ärkad varem üles, eriti talvisel ajal kui on pime, siis justkui ootad seda hommikut. Hommik on valgus ja siis valgus tuleb. Talu kuueruudulisest aknast hakkavad valguse kiired niimoodi mööda põrandalaudu laetalasid mööda sujuvalt su juurde tulema, siis on justkui pääsemine, et kõik läheb valgeks. Maailm see on ilus, maailm kus me elame. Läheb valgeks ja valgus tuleb su juurde. Ja seda ma püüdsin edasi anda, selline valguse tulemine.

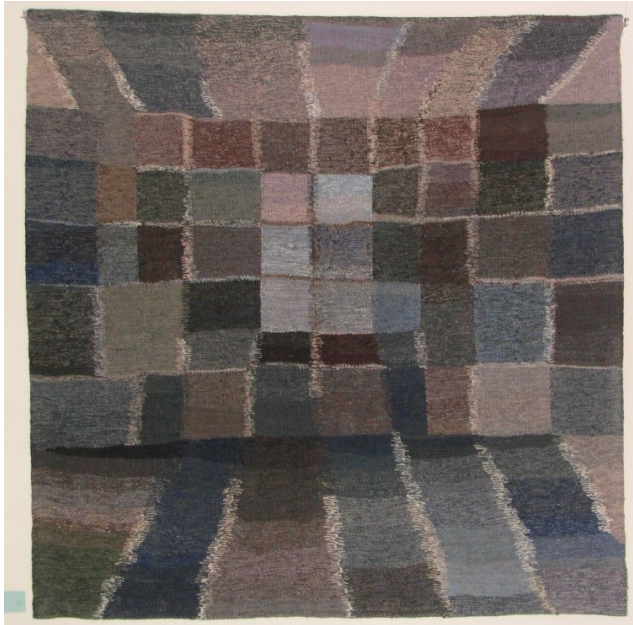

Foto 9 Agu. 1983 (Allikas: A .Raua erakogu)

Majamotiiv piltvaibal. Esimene niisugune vaip, kus minu meeles ja mõttes oli Kääriku talu, on vaip „Kodutuled“. Kui see vaip näitusele tuli puudutas see inimesi, võib-olla ta nii ei mõjuks praegu, kui me vabad oleme. Vanaemade ja esivanemate talu. Kunstiteadlane Mart Kalm on tunnistanud, et tema seisis selle vaiba ees ja nuttis. Ja üks ema hästi hea sõbranna ka ütles, et itk tuleb peale kui vaatad seda. Ilmselt oli see siis õige vaip õigel ajal, mis inimesi puudutas. Huvitav oli see, kuidas ma seda kavandit tegin. Ma mäletan, mul oli kõrge palavik. Olin Tallinnas korteris, istusin jalg tagumiku all kirjutuslaua ees ja mõtlesin oma õpetajast Kristjan Rauast, kes on minu jaoks ületamatu lemmik alati olnud ja ka Helgi Reemets. Mul olid paberid, värvid laua peal ja mõte oli see, et need tumedad talumajad ja kodutuled, need olid siis väikesed rahvuslikud motiivid- rombide, ristide, mis olidki usteks ja akendeks minu majadel. Ma mäletan seda tunnet, inspiratsiooni. Kui ma olin teismeline, meil ei olnud veel elektrit selles talus ja alati need tattninad, petrooleumilambid ja küünlad põlesid. Me käisime vähil, minu boheemlastest vanemad ja siis nende sõbrad. Vahel keedeti seal jõe ääres vähki. Tuldi ikka koju. Ja siis ma mäletad vahel, kui laps on juba unine, jalad on märjad, kaste on põlvini, põlved kõik tilguvad, püksid on raskeks läinud nii, et püksikumm hakkab allapoole tulema. Väljas on pime. On jahe natuke ja uni. Kui said juba metsa alla, kus oli karjamaa ja kuused, „vaese mehe kasukas“, nagu öeldakse. Sealt tuli selline soe hoovus vastu, mis oli päikesest soojaks köetud päeva mälestus. Soojus. Siis natuke veel läbi selle metsa tulla ja siis hakkasid need kodutuled paistma. Kui ma nägin aknaid, oli see tuli nii õbluke võrreldes praeguste elektrituledega. Kui said siis sinna sooja pliidi ette ja tuli praksus pliidi all, siis pandi vähki keema ja saime istuda. – Oh, see oli hea. Vot see kõik kokku tundus selline kodutunne. Mõiste kodu on minu jaoks nii oluline. Kaasa arvatud kodu, kodumaa. Ma küll vabatahtlikult siit iial ei lähe. Oma kodust ja kodumaalt.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 10 Kodutuled. 1977 (Allikas :A. Rauda erakogu)

Majad, uksed, aknad, siis jägrmiseks on ristid.

Mark Soosaar on teinud filmi „Anu Raud – elumustrid“.

Mille eest ta sai muuseas ka rahvusvahelise preemia, filmide hulgas, mis on tehtud kunstnikest. Film on üles ehitanud põhiliselt ristimärgi kujutamisel minu vaipades.

Kui ma temast nüüd filmi lõpetasin, siis selle koondasin ma ristimärgi ümber. Ma ei püüdnudki teha ülevaatefilmi, vaid võtsin ühe osa tema loominguist. Ristimärki võib leida praktiliselt kõigest tema teostest. Ristimärk pole mitte ainult elu ja surma märk, vaid ka kohtumispaik. Koht, kust hargnevad kõik teed ja võimalused.

Soosaar, M. (2002, 23.veebr.) Tuli, täht ja rist. Postimees, lk 9

Kui vaadata selle pilguga minu vaipu, kui palju on ristimärke. Ainult mõni vaip on, kus seda ristimärki ei ole. Paljud mõtlevad, et see on äkki usuga seotud, mõnes mõttes küll. Rist on võrdväärsete haaradega, tehaks piirikividele, neljapäeval ristteel, neli aastaaga, neli ilmakaart, nelja maagia, et see on selline vana ürgne ristimärk. Muidugi ka kirikurist, seda kirikutemaatikast ja ristiuse olen ma puudutanud nii oma südames kujundites ja piltides, mida ma teinud olen kirikutesse.

Minu rist on selline vana kindakirja rist ja vana mingi piirikivi rist ja ristimänd, ristimets ja ristilaan. Meie lähedalgi siin on selline huvitav mets, kus oli peaaegu igale kuusele rist peale tehtud. Kui Heimtali vallast läks matuserong, siis ta peatus seal metsa juures, kus üks kadunukese hea sõber ja tegi sinna ühele kuusele risti. Kuuski on hinge puu, tegi risti sellesse puusse ja siis anti igale ühele punnsuutäis viina või puskarit, siis sõideti edasi surnuaia poole. Vot niimoodi. Et justkui ma olen sihukest juttu ka kuulnud, et siis ta ei hakka nagu kodukäima, et siis on vallapiirist väljas ja surnuaial või siis lihtsalt mälestuseks oma valla piiril rist omal puule. Mõtted kokku pandud loodusega. Olen nii õnnelik, et olen siin looduses, lähen jalutama ja näen. Mõtlen, et inimesed lähevad pealiskaudseks selles suhtes, et kui loodust näeb ainult autoaknast sajaga sõites.

See on nagu tuul, et sa ainult korra vaatad. Seda ei saa iial võrrelda sellega, kui sa lähed jala jõe äärde ja siis sa imetled ja vaatad neid kevadise võsa värve ja kuuled, tunned neid lõhnu ja astud sealt läbi selle niiske koha oma jalaga ja tunned seda niiskuse lõhna, vaatad neid värve ja avastad. Olgu see puukoore koredus või need küntud põldude toonid. Areng on hea aga arengupeatust on veel parem. Nii kiiresti ikka ei arene. Igasugune käsitöö, jalgsi kõndimine, see on ideaalne, et rahulikult mõtiskledes ja toimetada. Ei pea hirmsasti tormama.

„Seitse suitsu“ on minu loomingu juures suuremat sorti vaip. Laiusega nelja meetri ringis. Ma mäletan, et ta ei mahtunud selle raami peale ära, et ma tegin ta õmblusega kahest tükist. Kavand on selles suhtes minu jaoks armas, mälestus lapsepõlvest: kõnnid mööda talviseid maaradu. On vaikne ja külm pakaseline hommik, suitsud tõusevad taevasse ja igal pool on väiksed elud ja talud ja taluelud ja taluilud. Kõnnid niimoodi ja siis mõtled, et mida seal keegi võiks teha ja mis ta seal toimetab ja igalt poolt tulevad suitsud. Suitsud lähevad otse püsti taevasse, see oli minu jaoks ka selline suur sümbol, side mingi taevaliku olemisega. Koldesse hagu või puid pannes tõusis see suitsusammas. „Seitse suitsu“ sümboliseerib seda, et küla ja maaelu kahaneb iga päevaga, väga ahtaks kahanenud. See seitse on selline paras küla. Seitse suitsu mõlemad algavad ühe tähega. Minule on seitse ka omamoodi niisugune õnnearv. Selline väga-väga lihtne, et lihtsalt lumised katused, selline hall rahulik taevas ja suitsud tõusevad taeva poole. Selle vaiba saatust on, et see on Washingtonis Eesti saatkonnas. Ja kui mul oli Washingtonis näitus, siis tol ajal oli Toomas Hendrik Ilves seal ja ütles: Kas selle võiks osta saatkonda? Mina ütlesin: Ma ei taha seda müüa, ma tahan, et see vaip on Eestis. Aga siis ta ütles, et Eesti saatkond Washingtonis on ju Eesti. No ja siis ei olnud mul enam midagi ütelda ja ta jäi sinna see vaip.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 11 Koda. 1992(Allikas: A. Raua erakogu)

Vaiba „Koja“ kavandi süüd. Kolmnurk on väga mõjus või nii nagu praegu paljud räägivad, et püramiidid peavad päris su voodi kohal olema. Põhjarahvaste elamu ongi olnud koda. Praegu veel laplastel, saamidel. Põhjapõrdakasvatatajate ulualune ongi koda. Koda on olnud ka Eestis, näiteks Kihnus me võime leida vanu välikööke. Suvekööke, mis olid kojad. Ma ise olen ka Lapimaal käinud ja päris kodasid näinud ja päris lapsi näinud, nemad elasid siis seal kodades. Lapsepõlves seostusid kojaga väga põnevad mõtted ja kujundid: oi Lapimaa ja laplased, elavad kojaga, kuidas nad elavad, teevad tuld seal. Selle vaiba kavandiga seoses on veel mõtted. Kui me saime iseseisvaks siis olid ju öölaulupeod ja päeva laulupeod ja igasugused meeleavaldused. Elasime sellisel tõeliselt õnnelikul ajaloolisel hetkel, kui Eesti sai vabaks. Ja siis mina olin ka väga aktiivne igal pool käija. Tegin endale loosungeid ja plakateid, mul oli selline süsteem, et ma võtsin ühe looreha selle looreha külge kinnitasin plakati. Aga see oli nii vahva, sai ühte pidi panna ja teistpidi, tihtipeale oli mul selline plagu või plakat kahepoolne. Mäletan, et üks plakat oligi mul selline tehtud, et ühel pool oli niisugune tume koda tehtud ja sealt vaatas üks mees rõõmsalt välja. Tegi ukse lahti ja sinna oli kirjutatud: õige mehe koda. Ja teiselpool oli tehtud niisugune voodi, kus oli vaip peal, seda voodimotiivi olen ma pärast kasutanud. Voodi ja sinna oli alla kirjutatud: „Tõuske üles magajad!“. Vot selline oli minu loosung, millega ma siis käisin üldlaulupeol ja ma ei tea, kus. See õige mehe koda tuli jälle sellest mõttest, et meie kuulsal kirjanikul Karl Ristikivil on selline romaan „Õige mehe koda“. Ja siis kuidagi mõtlesime, et nüüd Eesti saab vabaks ja seda sümboliseerib koda. Eks need kunstniku loosungid ole ka kindlasti veidi isepäisemad ja

teistmoodi, kui mõnel teisel inimese. Sellest plakatist kasvasid pärast välja vaibakujundid. Tõuske üles magajad sai võib-olla selle Võru pulmavaiba keskseks kujundiks voodi. Voodimotiive veel vähemal või suuremal määral on teistelgi vaipadel veel ette tulnud.

Nii see koja mõte välja kasvas. Ma mõtlen hästi lihtsalt alati. Seal on need ornamendid: mustrid, et inimene jätab oma eluga maha igasuguseid märke. Kas need märgid on jalajäljed, mustrid, kujundid või kuidas me neid ka mõtleme? Ja siis kindlasti on koja keskel tuli ja seal keskelt läheb suits taevasse ja vot need taevasse minevad ornamendid on kui palved või ütlemine šhamaani trummi pealt tulevad pörinad või mõtted. Kojal on mustrisuits või laplase palve, mis taevapoole teele läks. Kindlasti seos kõrgema vaimsusega, usuga, taevaga.

Vaibal on veel silmakujundid. Umbes nii, et seal külmas ja pimedas peab ikka valvas olema, et sul hing sisse jääks ja hundid ei tuleks. Väikesed laplaste silmad vaatavad sealt uksest välja, et kas hunti ei tule. Taevas on hästi sini- sinine, tumesinine. Öised taevad jäid mul sellest ajast nii väga armsaks, kui ükskord mind teatrisse viidi kui ma väike olin. Etendus oli „Saabastega kass“. Need teatridekoratsioonid olid nii ilusad ja seal lavataustaks oli sinine taevas , kuu paistis ja tähed olid ja minu arust midagi ilusamata ei saanud enam olla. Mõned asjad jäävad inimesele nii oluliseks. Vaata kui hea, kui ema viib lapsi teatrisse. Pärast on eluaeg võtta ja kududa: kuud ja tähti.

Raud,Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

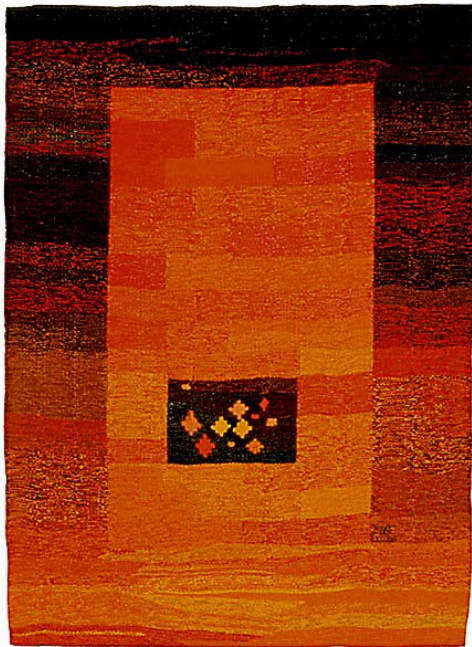

Foto 12 Ahjusoe. 1984 (Allikas: A. Rauda erakogu)

Kujutasin ette seda, kui sa oled läbi lõikava pakase tulnud ja tuul kirvendab sul vastu, tuul puhub vastu nägu ja külm on, siis sa saad kuskile sooja tupp. Seal on ahi ja ahjus praksub tuli. Istud selle tule äärde. Vaatad neid süsi, neid hõõguvaid süsi. Seda olen ma

elus palju teinud. Praegu siin on selline katkine ahi aga teises toas on tellisevärvi ahi ja must ahjusuu– seal ahjusuus on söed. Tegin muidugi eestlaste söed, sellised ilusad rahvuslikud rombikujundid, mis on läänemaa vaipadel.

Selle ahjusuuga tuleb meelde, et kuidas külas haigete laste rindu ja jalgu määriti hanerasvaga. Pandi ahju ette istuma ja kuidas jalataldu sai soojendatud ja kuidas seal said mõeldud ja istunud. Ja vahel mitmekesi istunud väikeste pinkide peal ahjusuu ees soojendatud. See hetk. Need hetked, mis on olnud ahju kinnipanemise ootel, seda ma siis püüdsin selles vaibas edasi anda. Ja kui tõmmata sideniiti selle seitsme suitsuga, et needsamad suitsud, mis sealt korstnast nendest seitsmest korstnast tulevad, siis ma kujutasin ette, sooje õdusaid ahjusid ja pliite, kus hõõgusid söed ja inimesed mõtisklesid ja mediteerisid siis. Olid otseühenduses suitsu kaudu taevaga.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 13 Põllukummardajad. 2002 (Allikas: A. Raua erakogu)

Mulle mõjuvad vagude ja peenarde kohal küürutajad, kui põllupalvetajad. Püüdsingi nad vaipa kududa nii, et igäihel oleks tärkamise värvi ristikuistik käeulatuses.

Põllukummardajad olid minu mõttes see, et ma olen ju väga palju sõitnud, nii marsruuttaksoga, bussiga, rongiga, ikka siis Viljandimaale ja vahel ka mujalegi. Minu esimene suurem sõitmine ja esimene töökoht oli Rahvakunstikoondis „UKU“, kus oli vahel mitu komandeeringut nädalas. Ühest kohast tulin, teise läksin. Ja vot siis selles „UKU“-s töötamise ajal sõitsin ja vaatasin aknast välja. Ja eks huvitav vaadata, kuidas eestlased elavad. Kuidas nad elavad, vaatad et naised on kogu aeg põllupalvetajad. Ikka küürud vastu päikest. Vaatad neid talunaisi kui neil on sitsipluusid seljas, siis need seljad on nii ära pleekinud, sellepärast, et nad kogu aeg aiatööd teevad. Kõht on siis niimoodi varjus, aga selg on päikese käes. Ja nad siis kõplavad ja nad rohivad, panevad kartulid, nad võtavad kartulit, nad kobestavad. See on selline eestlaste elulaad. Mulle

väga meeldib. Ma arvan, et see on parim, mis saab olla. Ja minu silmis on need niisugused pühad inimesed, tänu kellele me võime head toitu süüa ja elus püsida ja et maa on hoitud ja korrastatud, nende inimeste auks ja tänuks ma tegingi põllukummardajad. Põllukummardajad, et nad kummardavad tööd, nad palvetavad, nad teevad tööd ja on uurakil oma armsa maa ja põllumaa - aiamaa kohal. See oli siis kui ma Kihnus käisin ja me kartuleid võtsime, olime koos õpilastega praktikal. No omal ajal oli teistmoodi, siis see praktikaeg oli pikem. Kaerametsa talus alati võtsime kartuleid. Ehk siis kui me võtsime kartuleid, siis meile öeldi, et äkki me võime kogemata oma teksapüksid ära määrada, pange parem kihnu kõrtsikud selga ja siis anti igale ühele need uhked Kihnu kõrdid selga ja siis me roomasime põllul nendega. Põlvili ja võtsime kartuleid. Kihnust on ka meelde jäänud, et kui lennukiga Kihnu poole tulin siis paistis see tume kartulimaa, eriti sügisel. Kartulimaa peal need kummarduvad ja põlvitavad ja põllul roomavad triibuliste kõrtide naised olid jälle oma põllutööl.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 14 Mulgid. 2004 (Allikas: A. Raua erakogu)

Kuidas mulki kujutada, mismoodi teha ja mis on oluline? Ikka must kuub. Uhke mees musta kuuega. Tuli kaera-jaani moodi või neljakesi tantsivad mulgi mehed. Vägevad. Ja kui ma ühel päeval käisin suurel mulgikogul või mulgi konverentsil, mis lausa mustas mulgi kuubedest, siis mul tekkis selle vaiba tunne jälle, et oh kui vägev. Nii palju mustades kuubedes mulgi mehi. Vahel siis mõtledki, et ma olen mulk, et mis on kõige olulisem. Aga siis ikka tuleb välja, et see mulgi kuub. See mulk oma musta kuuega. On kuidagi väga oluline. Ma arvan ka nendele inimestele, kes vähem

Mulgimaast teavad või kellel on väiksemad kogemused sellega. Muidugi vahel on niimoodi, et mõni kavand kukub sama hästi välja kui vaip või vaip sama hästi kui kavand. Aga mõni kukub paremini välja. Tänu Merikesel, kes elavalt ja hästi kodus seda fooni või tagapõhja. Kõik see oli läbimängitud ja helises väga ilusti minu arvates. See on tagapõhi ka sellel vaibal, et õnnestus. Mul süda rahul, et ma mulk olen, et see töö nüüd tehtud. Ja vaip kootud.

Raud,Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 15 Kindapuud. 1986 (Allikas: A. Raua erakogu)

See on minu nõrkus, et ma palju kinnast olen kasutanud. Kinnast olen väga paljudes vaipades kasutanud, aga see vast on kõige põhjalikum ja suurem kasutamine. Ma usun, et ma ei ole kindlasti ainukene inimene, kes on jälginud vanu suuri puid ja puuksi ja tõmmanud paralleele, et nad on nagu sõrmed nagu käed taeva poole. Tundus ka mulle. Eriti kui ma suuskadel sõitsin. Heimtali mõisa, vana pargi veere peal on hästi suuri tammesid ja nendel tammedel on sellised võimsad oksaharud ja oksad. Siis tekkis mul selline tunne, et need olid nii tumedad ja pruunid vastu seda valget lund, kui neil veel kindad ka käes oleksid. Ma ühendasin need vanad oksad kuidagi sõrmikute ja labakutega ja sain kasutada oma väga armsaid kindaid. Neid kujutada igatpidi. Kindad on tehniliselt ka erinevad, küll ristikirjalisi ja võrgusilmalisi, erinevaid kirja, kindakirjamise tüüpe toodud välja ja muidu on vaip lakooniline, oma koloriidilt tume ja siis hele foon aga need kindakirjad on siis ka värvilisemad seal. Kinda okstes või kindapuudes.

Olen kasutanud ka käe-ja kindamotiivi.

Raud,Anu (2012). Inspiratsioon loominguks. 6 mai, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Mõni aasta tagasi käis tollane Eesti Vabariigi suursaadik Venemaal Marina Kaljurand minu näitusel ja tal tekkis mõte vaip tellida. Saatkond on sõprusuhtes ühe Moskva kunstide kooliga ja soovis tekstiili sellele kinkida. Algul vaiba kavandit tehes olin püsti

hädas. Kui töö läheb Eestisse, on palju lihtsam. Seekord tuli kasutada kujundeid, mis mõistetakse kingi saajale, ent samas meile omased.

Vaibal on kujutatud, seda mida koolis tehakse: baleriin tantsib pastellidel, teises nurgas on trompet ja linnuke, kes laulab. Seal on Kolm Õde, kirikutornid, väike talumaja, järvel sõudev Viljandi paadimees koos pruudiga ja üleval üks pisike saladus. Ümbrikuna kujundatud vaiba allservas sõidab Tallinn– Moskva rong, mis jõudis sinna meentusena tudengipõlves kunstinäitustele tehtud reisidest, mis olid tollal ainus võimalus maailmakunstist osa saada.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 16 Kiri Eestist. 2010 (Allikas: A. Raua erakogu)

Vaip „Lõoke“ ja „Pühavaim“ on puhtalt kinnaste peale ülesehitatud. Kirikuvaip „Püha vaim“ kujutab sõrmedest lindu, mis on nagu ingel.

Samamoodi ka liivakella kujutavas vaibas „Armuaeg“, kus on ka õnnistavad ja eluliiva puistavad käed.

Foto 17 Püha vaim (Allikas :A. Raua erakogu)

Tartu Jaani kiriku punasel altarikatel on lind, kel tiivad ja saba laiali ning õlipuuoks noka vahel.

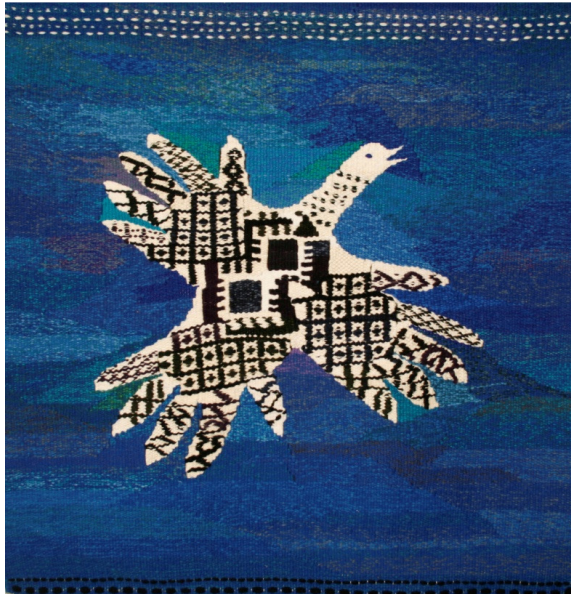

Foto 18 Lõoke. 2003 (Allikas:A.Raua erakogu)

Oma muster, oma maa

Omalind, oma lend

Uus valgus, kevade algus (**Raud,A.**)

Foto 19 Kaks kala. (Allikas: A. Raua erakogu)

Sellel vaibal kalasabad on käed. Minu kujutus oligi, et need on nagu toitu õnnistavad käed. Piiblis on, et kahest kalast ja viiest leivast söödeti suur rahvas ära.

Kõik kirikutekstiilid, mis olen teinud ja mis on altarile mõeldud neil on kujutatud käe motive.

Raud, Anu (2012). Inspiratsioon loominguks. 6 mai, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Anu Raud on kasutanud kirikutekstiilides liturgilisi värve: valge- rõõmu, tänu, valguse, puhtuse ja ülestõusmise värv; punane- Püha Vaimu, kiriku ja veretunnistuse värv; violetne- paastu ja meeleparanduse värv; roheline- elu ja lootuse värv.

Foto 20 Piibel 2006 (Allikas A. Raua erakogu)

Tartu Jaani kirikusse valminud altarikate vaip „Piibel“ (vt foto 20)

„Otsisin nendesse vaipadesse niisuguseid sümboleid, mis oleksid lihtsad aga paljutähenduslikud,“ seletab Anu Raud.

Näiteks selle violetse kantslikatte paarilisel altarikattel on raamatute raamat ja õnnistust jagavad käed. Ning raamatu lehtede vahelt tõusevad tähekesed, otsekui valgusesööst, taeva poole. Jõgi, A. (2006, 5. aprill). *Tartu Jaani kirik korjab Anu Raua vaibaloomingut*. Postimees lk, 5

„Liturgilistest värvidest on lilla kõige tõsisem. See on paastu aeg, mil inimene vaatab endasse ja mõtleb järele,“ jutustab Anu Raud. „See on ka hea aeg süvenemiseks ja lugemiseks. Mitte ainult Piibel, vaid raamat üldse on see, mille poole tasub käsi sirutada.“

Need käed seal vaibal ongi kunstniku ema Valda Raua omad. „Palusin, et ta asetaks oma käed kavandile ja siia need saidki (ibid., lk 5).“

Foto 21 Armuaeg. 2010(Allikas:A.Raua erakogu)

Igal inimesel on oma aeg. Igal inimesel oma liivakell. Elukillud kukuvad kitsast kellakaelast minevikumustrisse. Kõik rõõmsad ajad ning nukrad päevad kukuvad mälestuste kangaks. Iga eluhetk on imeline and. Kui kogu tulevik on peaaegu minevikuks saanud, tulevad head eluliiva inglid ja poetavad veidi eluhelbeid lisaks. Et sa veel korra võiksid imestada ja rõõmustada, et sinililled õitsevad ja pääsukesed juba kohal. kui aga anuma alumine pool kellakaela kurguni täis, keeravad inglid kella kummuli, vahetavad põhja põhjatuse ja laotuse vastu ning puistavad elatud elu hetked taeva laotusesse tähtedeks särama (Raud,A.).

MERERIIG

Foto 22 Mereriik. 2004(Allikas:A.Raua erakogu)

Kaks sarnast vaipa „Mereriik 1“ ja „Mereriik 2“ on kootud. Nagu ikka gobelääni puhul ei saa öelda, et ma teen sellest koopiat täpset. Aga ta on sarnaste motiividega. Üks neist on Raudna põhikoolis ja teine on kuninganna Elisabethil. See mõte tuli sellest, et ma olen olnud palju Kihnus ja näinud kuidas need väikesed kaluripaadikesed pott-pott pott tulevad

Meri on selline vaikne, rahulik, tüüne ja siis nad hommikul tulevad oma kalastiga. Väikestel laevukestel on kõigil Eesti lipud. Ja kui me saime iseseisvaks siis eesti lippe hakkas rohkem olema. enam nii ei imestanud, kui ta oli kuski ametimaja küljes või kui ta oli pidupäeval majade küljes. Kui ma mere ääres olin ja nägin väikest laeva, kus oli eesti lipp peal, see oli väga eriline, siis ma mõtlesingi, et ma teen neile kõigile väikesed eesti lipud peale. Ja siis nad podisevad ja tulevad Et üks rahvas püsiks on muidugi üks kõige olulisem asi toit ja leiva kõrval, mis on olnud kõige olulisem eestlase leiva kõrvane see on silk. Silgukala. Küll tulid need silgumüüjad merest kaugemale sisemaale ja müüsid silku kogu aeg. Silku leiba, silku leiba. See on selline meie eestlast elusolemine.

Raud,Anu (2012).Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Foto 23 Kogujad 2008-2009 (Allikas:A.Raua erakogu)

Vaip „Kogujad“sobib ju imepäraselt minu huviga rahvakunsti korjata ja koguda. See ongi huvi, mis kogu aeg kasvas ja kasvas. Ma juba üht-teist korjasin ja tõin koju

üliõpilasepõlves ja kui läksin tööle „UKU“ sse. Siis ma puutusin muidugi väga paljude inimestega kokku. Käisin kodudes ja nägin hästi palju erinevaid Eestimaa inimesi. ja leidsin üht-teist, ostsin üht-teist. Siis hakkas alus tulema sellele peaaegu, et muuseumi täiele esemetele, mida ma olen kokku korjanud. Mis on praegu niisugune kõigi jaoks hea varandus kasutada. Kõige parem nõu, mis mulle on antud, et mine õpi tekstiili. mida ma iial ei kahetse. Loomulikult tekstiili kõrvalt saab ju alati maalida. Tekstiil põhjamaades- see on minu arvates villane ja soe ja kootud. Soe on laiem mõte, kui ainult villase lõnga soojus.

Raud, Anu (2012). Inspiratsioon loominguks. 6 mai, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Eesti Rahva Muuseum on täis lugusid ja neid on tulvil ka muuseumi 100 aasta juubeli puhuks Anu Raua loodud vaip. Need lood võlusid ka kavandi valinud žüriid, mille liige tekstiilikunstnik Aet Ollisaar ütles, et vaip on tulvil lugusid ja lugude algusi, millega õnnestub kõita kõiki lastest professionaalideni ja need aitavad muuseumi kogudeni juhatada ka täiesti võhikuid.

Saar, J. (2009, 25.veebr.) *Kogujate vaipa sai porgandiseemne lõhn*. Tartu Postimees, lk.8

Hiiglaslikul vaibal, millel on üle kolmesaja motiivi, eristuvad selgelt trikoloori paanid. Ülemises jaotuses on sinised mustrid, keskel mustad ja all valged. Anu Raud rääkis, et kui konkursi ülesandes nõuti, et vaip peab väljendama seda, mis on tähtis Eestile ja Eesti Rahva Muuseumile, siis vabadusest ja iseseisvusest tähtsamat ei ole ning seda aitab kõige selgemal viisil kokku võtta lipp (ibid, lk 8).

Aga muuseumile on tähtsaim tema kogud, olgu uued majad või vanad, ütles Raud, kes on Heimtali muuseumi kogunud umbes 7000eset.

Nii võib vaiba valges osas näha kogujate Ilmar Mannineni vildijälgede, Kristjan Raua saapajälgede, August Pulsti kalossijälgede ja Heiki Pärdi suusajälgede kõrval ka tema enda jäljerida. On ka lindude ja koerte- kasside jälgi.

Vaiba keskmine osa on kogujate marjamaa. Sealt leiab üheksa koguja figuurid- kes veab saaki reel, kes vankril või kes suure kotiga.

Selles jaotuses on ka kolm redelit, mis märgivad kõrgustesse pürgimist, tugevat tahtmist ja ühtlasi vihjet, et pööning on iga koguja unistus, sealt leiab kõige enam vanavara. Eesti taludest tuttavaid esemeid leiab mitmeid. Ühtekokku on siin 106 motiivi (ibid, lk 8).

Sinine osa, taevast, on täis linnuparvi, mis Anu Raua seletustes märgivad rändamist, aga loodetavasti ka tagasi pöördumist. Eriti tänapäeval, kui noored kaugetesse maadesse lähevad ja sealse kogemusega rikastatult tagasi tulevad (ibid, lk 8).

Foto 24 Koduvärv. 2011(Allikas: foto J.Tammiste)

Koduvärvas on päike säramas. Kodu kohal siruvad tähed ja kumab kuu. Kodus on soojust ja kodus on valgust, seal oli minugi elu algus. Koduvärvas ikka on ootajaid-ilmarändureid koju kutsumas. No tulge nüüd ometi, tulge ruttu, tulge nüüd võõrsilt omade rüppe.

Tulge jõulupühaks koju. Jõululapse sünnipäevalaud on kaetud ning kõigile kingiks jõulurõõmu, armastust ja rahu (**Raud,A.**).

Anu Raua vaipadele annab koloriidi tema lammaste kasuka värv valgest tumehallini. Oma lammaste villast on kootud kõigi suurte vaipade põhipinnad. Loodushallid, mullatoonid ja esimeste öökülmade näpistatud beežid-pruunid ehk raagus metsa värvid lisavad meeleolukaid nüansse ning peegeldavad kunstniku kiindumust koduümbruse loodusesse. Ja muidugi meeldivad Anu Rauale väga sinine ja punane.

Foto 25 Mulgikuue Graafika (Allikas: foto J.Tammiste)

5.4. Mis on julgus kunstis?

Anu Raud: Ma isegi arvan, et ma ei ole arg. Ma arvan, et tähelepanelikkus, ettevaatlikkus elus on palju olulisem ja eriti praegusel ajal. Võib-olla kunagi oli julgus ja novaatorlus olulisem ja tähtsam asi, kui praegu. Ega kunsti saa elust välja lõigata.

Kui mõtelda, mis praegu on elus kõige olulisem, siis ma arvan: olulisem roheline mõttelaad, looduse hoidmine ja säilitamine. Niisugune kaubanduslik või uudsusele kutsuv reklaam: et pane ego maksma, viska kõik vana aknast ja uksest välja ja too uus sisse, on kuritegelik. See on see, mis toob endaga kaasa üleearust tootmist, iga üleearune tootmine toob looduse põhjendamatut ja enneaegset raiskamist, väsimist, lõhkumist, rikkumist. Pigem olen mina see nõeluja, et kasuta kõiki asju niikaua kui saad. Kui kunsti edasi minna, siis arvan, et see järjepidevus ja oskuste säilitamine ja tasapisi omas ajas edasiminemine on parem ja õigem. Niisugune tormiline areng ei tee küll kellelegi kasu. See pigem võib viia krahhile ja ootamatustele, mida me juba oleme omal nahal tunda saanud. Areneb ja areneb, et kuhu siis edasi ja äkki on kõik plaks ja ühe päevaga on kõik kadunud ja jälle kukud auku. Niisugune tähelepanelik armastuse ja hoolega loodusesse ja inimestesse ja kõigesse elusasse suhtumine on palju olulisem kui mingi trikitamine..

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Selle küsimuse juurde lisan foto (vt 26) Anu Raua mulgi-graafikast. See tekstiil näitab Anu Raua vaimukust ja julgust. Näpunööri kasutamine seinatekstiilide kujundamisel, rahvusliku tekstiili stiliseerimine. Sellel vaibal „Jõulusahver“ on Anu Raul jällegi meenutus lapsepõlvest, kus sahrvis rippusid jõuluvorstid lakke riputatud suusakepil.

Anu Raua vaibanäitus „Mulgikuue Graafika“

Eesti tekstiilikunstnik Anu Raud üllatab täiesti uue, lausa avastusliku vaibaloomise tehnikaga. Armastatud vaibakunstnik, kes on kogu oma elu pühendanud traditsioonilise põimtehnikaga elushoidmisele, leiutas hiljaaegu meetodi, mis võimaldab isegi lastel suhteliselt lihtsate ja odavate vahenditega muljetavaldavaid vaipu luua. Jutt on

näpunöörvaipadest, mille loomiseks on vaja üksnes paksu riidet ning värvilisi paelu. Anu Raud nimetab uut tehnikat, kus tööriistadeks on vaid käärid ning niit-nõel, hellitavalt Mulgikuue Graafikaks. Nimelt sai Anu Raud oma leiutisele inspiratsiooni musta mulgi kuue kaunistamises punaste näpunöörkirjadega. Näitusel „Mulgikuue Graafika” on vaadata parkümmend Anu Raua viimasel aastal loodud teost. Eriti mõjuvõimas on aga Anu Raua juhendamisel valminud laste tikitud vaip, mis kujutab nende unistusi. <http://www.chaplin.ee/eesti/naitus/naitused.htm>(17.05.2012)

Foto 26 Jõulusahver (Allikas A. Raua erakogu)

5.5. Mis teile enda juures kõige rohkem meeldib/ ei meeldi?

Anu Raud: Selle peale pole mõelnud. Ma ise arvan, et olen niisugune looduseputukas. Toimetan siin ja ma teen väga palju. Ei hakka nii analüüsima, et mis meeldib ja mis ei meeldi. Lihtsalt elan ja olen. Ei saa öelda, et kõigea rahul olen, hing on sees ja tegutsen.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. J19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.6. Teie lemmikunstnik, -teos?

Anu Raud: Sellele on ka väga raske vastata, sest kunstnikke on ju ilmatu palju. Vahel oled sattunud väga huvitavatele kunstinäitusele New-Yorgis või oled käinud imeilusal Picasso näitusel. Nooruspõlves eriti eredalt jäid meelde just võib-olla impressionistid, postimpressionistid selle põlvkonna perjood kunstis.. See on ka väga meelepärane. kui tuleb igast ajastust nauditavaid asju. Eesti maalikunstis on mul kaks kindlat lemmikut. need on Peeter Mudist ja Olga Terri. Mis puutub maali ilusse, siis ühe maalija ütlemine on selline, et kunst nagu peegeldab tegelikkust, elu ja tihti on elus palju inetust

ja ka kunstis on palju inetust. Minu eesmärk on tuua oma kunstiga rahu ja harmooniat ja ilu inimeste ellu. Mina arvan, et kunstiga tuua mingit helgust ja ilu, see kunstniku ülesanne peakski olema. Oma ande ja oma üldistusvõime kohaselt seda inimestele pakkuda. Inetus tuleb iseenesestki, kui midagi tegema hakata, et siis võiks ikka ju ilusat teha.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.7. Kuskohas ja mismoodi te puhkate?

Anu Raud: Puhkus- sellega ongi praegu keeruline. Vahel on. Mu praegune eluperiood on selline, et mõned asjad on igal juhul vaja teha, ma ei saa neid tegemata jätta. Ükskõik kui väsinud ma olen, ma pean tegema. Aga ma arvan, et mul on siiski võime lühiajaliselt lõõgastuda. Minna ja lausa puhata mingi nädal või kaks, mis oleks ka loomulik. Peetakse ju täiesti vajalikuks igale inimesele. igal töökohal on ju puhkuseaeg ette nähtud. Mul tihti seda ei ole aga siis ma lähen korra metsa vaatan ja kuulan linnulaulu. Puhkan võib-olla ka mõne meeldiva inimesega koos istudes, kas või klaasi veini juues, juttu ajades. Niimoodi puhkan. Kindlasti looduses. Kui ma lähen metsa kasvõi käin jõe ääres korra ära või. või lähen ujuma näiteks. Praegu mul ongi kildhaaval need puhkused hästi lühiajalised ja selle lühikese ajaga ikka püüan ja oskan ennast lõbustada. Võib-olla siin maaelus on selles suhtes ka teistmoodi, et tavaliselt inimene teeb kogu aeg ühte tööd. aga kuna on talu, et vaiba kavandi tegemisest võib puhata lillepeenras, naati juurides ja naati juurimisel võib puhata jälle mingist muust tööst. See tööde vahetus on iseenesest puhkus. sellepärast ma arvan, et taluelu on niimoodi elu filosoofiliselt hästi oluline. Talus sa pead tajuma tervikut. ja aega, näiteks kui sa ikka heinaajal hakkad suure hooga remonti tegema, siis on sul loomad näljas ja oled midagi väga valesti teinud. Sa pead kogu aeg mõtlema, et teed õigeid asju õigel ajal.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.8. Mis teile muret teeb ja mis rõõmu valmistab?

Anu Raud: Mulle ikkagi väga valmistab rõõmu, et sai asutatud see Viljandi Kultuuriakadeemia rahvakunsti ja käsitöö osakond. Sellepärast vahel on küll ka nii, et sa mõne asja asutad aga ta ei edene nii hästi. Sellel on olnud niisugust edu ja õnne. Nii nende praeguste õppejõudude ja kateedrijuhatajate ja juhtkonna mõttes. See on väga oluline ja hea kool muidugi annab juurde ka Viljandile ja võib-olla ka tervele maakonnale. See on vajalik, et ei kaoks need inimesed, kes oskavad ja teavad, mis on meie pärisoskused olnud ja talupojakultuur ja sellega seotud töövõtted. Sealt on kasvanud välja meie rahvakunstialane professionaalne tarbekunst.

Heimtali Muuseumist on hea meel ja Viljandi Kultuuriakadeemiast on hea meel ja Kääriku talust ja enda loomingust, õpilastest. Mul on nii palju neid õpilasi olnud ja kui nad tulevad siia juba oma õpilastega siis niisugustest asjadest on alati rõõmu. Õpilastest, kellest on ikka midagi saanud ja väga paljudest on saanud.

Mulle teeb rõõmu nuputamine, mõtlemine ja asjade tegemine. Rõõmu teeb ilu, mis on mu ümber, looduse ilu ja eluilu. Toredad inimesed teevad rõõmu.

Muret teeb mulle see, et me oleme ilus Eestimaa ja vaba maa. Inimesed lähevad siit minema, mingil määral saan neist aru, kuna elu on selliseks läinud. See teeb kurbust ja muret, et nüüd kui meil on antud see võimalus, et me võiksime oma elu väga ilusasti ja hästi üles ehitada. Ta justkui kisub kiiva. See teeb kurvaks. Samas tead, et püüad ise teha seda, mis sa saad. Seda ma olengi püüdnud, et maaelu otsa ei saaks. Kõik kipuvad linna või õppima linna, siis Heimtali Muuseum on koht, kuhu võib tulla õppima, nautima loodust, kogema etnograafiat, rahvakunsti. Maal looduses, ehtsas vanas Paistu kihelkonnas, et see liikumine ei oleks ainult maalt linna vaid just nimelt ka linnast maale. Kunstiakadeemia üliõpilased, kes on siin juba mitu aastat käinud, ehk see mõnele ikka jälje jätab. Paneb natuke teisiti mõtlema, kui muidu.

Raud,Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.9. Milliste huvi-/ spordialadega tegelete?

Anu Raud: Ma otseselt väga sporti ja tulemuse peale sporti pole teinud. Väga on meeldinud alati suusatamine, lapsena isegi uisutamine, kus ma olin laste tšempion kiirusutamises. Kõik väga imestasid ja vaatasid, et ma olen nii hajameelne ja aeglane, siis tulen mingite suurte diplomitega koju. Aga ikkagi liigutamine meeldis. Isaga kalal käimine, see oli väga, väga tore. Vaikselts omaette, siis me ei rääkinud kumbki. Vahel oli nii, et isa oli paadiga, mina olin jala kõrval, aga vahel olime mõlemad paadiga. Käisin üks õngeridvakene ja üks ussitops kaasas ja siis käisime kaldaäärseid ahvena-kohti mööda. Oli turvaline, sest isa oli paadiga lähedal. Käisin muidugi ka üksi kalal. sest see oli selline tore tegevus, muidugi seenil ja marjul. Kui ma laps olin, siis ma hästi palju käisin ja leidsin väga palju linnupesi. Vaikselts otsisin neid ja siis mul oli kogu, ära märgitud, ma teadsin, kus need linnupesad on ja siis ma läksin neid kontrollima ja vaatama. Olin vaikselts, ma teadsin, et peale ei tohi hingata, piilusin, mis seal on toimunud, seal linnupesas. Mäletan korda, kus tundsin ahastavat füüsilist valulist kurbust. Oli üks tohutu paduvihm ja siis ma läksin peale seda paduvihma oma linnupesi vaatama ja enamikus neist kõik linnupojad olid surnud. Lihtsalt, see oli nii meeletu paduvihm, siis ilmselt linnud ei suutnud enam neid kas kuivatada või süüa. mul oli niisugune kurbus ja valu sellest, et need linnud surid ära. seda ma mäletan.

Raud,Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19.aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.10. Kas ilu on elus?

Õpi vaatama, Siis näed. Märkad märgata, õigel ajal ärgata. Silita metsasammalt ja lase lindudel laulda. Et linnud sind ei petaks ja et sina ei petaks lindu ega üleüldse mitte kedagi (Raud, A. 2011 Juturaamat)

Anu Raud: Ilu minul on küll hästi tähtis. Ma ei väsi imetlemast maailma. Mul tuleb meelde üks Tõnu Õnnepalu lause, et maailm on väljakannatamatult ilus. Tõepoolest, kui sa vahel lähed õhtul välja ja nii nagu me eile käisime täiskuud vaatamas. Ükskõik milline kõrrekene ja kombinatsioon kuidas ma vahel vaatan, kuidas looja on kokku pannud need mustrid. Võib vaadata minu koera on mustrit, kuidas need pruunikad triibud ja jooned käivad. ükskõik, millisel kassil, koeral. lammastel. Erinevad näod. need on lausa elusad ilud. Ilu on kindlasti elus. Elu on ju ka sellistes asjades nagu kivi. Tundub nii igavikuline, et kas ta on elus või ei ole, aga kui sa vaatad, millised samblad ja samblikud tema peal on ja millised need värvid on. Looduse detaile ja iluelemente õpetas mind nägema Mari Adamson. Kui me käisime kuskil metsas radamööda, kuidas ta oskas vaadata: lapikuks tallatud välja, maapinnast väljakulunud männijuure kujusid ja neid varjundeid, okkaid ja olgu sipelgaid. Mida tahes, mida iganes. Küll ta oskas seda vaadata ja ma arvan, et õppisin temalt ka seda. Vaatama ja nautima igasuguseid elemente, detaile. Kes ilu kunstnikuna väga vaatas oli Juhan Muks, kellest ma väga lugu pidasin. Oli Pallase mees tegelikult ja aga viimati elas Viljandis ja käis meil hästi tihti külas. Tal oli väga hea värvimeel ja väga huvitav inimene. Tema hilisemas ajas tuli uudne abstraktne stiil. Tema hakkas ka tegema abstraktseid pilte, aga selles suhtes niisuguseid, et tegelikult ta ei olnud abstraktne, vaid ta võttiski mingisuguse sammaldunud kivi või sammaldunud kannutüki ja tegi teda täiesti nagu realistlikult, aga kuna see oli selline fragment loodusest, siis keegi ei saanud aru, mis see tegelikult oli seal. Väga ilusate värvikombinatsioonidega niisugune abstraktne

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

5.11. Kas kunst tuleb käest, südamest või peast?

Vaim peal. Mul oleks justkui jumal põues. Õnnetunne. Õhin. Olen õues, olen maal. milline hommik, hoidku taevas! Ole tänatud tänase eest. Päike pea kohal, isamaa istumise all ja lilled- linnud nii ligidal.

Silmi on mul seitse paari, kõik kohad kõrvu täis, ninad nelja kaare poole. Hing on pingul. Põues põleb. Näen ennenägematut Kuulen ennekuulmatut. Kevadlõhnad tulevad sõõrmetest sisse.

Seda minutit ei tohi mööda lasta. Värvid välja. Pintsliid, pliiaatsid ja paber. Lõngad- lõimed ligemale. Kümme sõrme küsivad tööd. Peod teevad mu mõtted teoks (Raud 2011 lk, 128).

5.12. Kas vaip vaatab ka teinekord inimest?

Anu Raud: Iga inimene, vaadates vaipa mõtleb minust väga isemoodi. Kuna ma olen omamoodi kirjutaja inimene ka, siis ma olen kirjutanud tekstid oma vaipadele juurde ja neid püüdnud sõnadega lahti selgitada. Olen tähele pannud, et inimestele väga meeldib, nad justkui saavad aru ja mõistavad paremini. Aga see ei tähenda, et nendel endal ei teki see pilt, mis on tõenäoliselt minu kujutusest väga palju erinev, mis mina olen mõelnud. Nad näevad seal selliseid asju. ja vahel olen imestanud, et mõni on midagi niisugust kirjutanud, mida mina iial pole mõelnud. Tema on saanud sellise pildi, see on huvitav ja rikastav. Väga paljude inimeste silmade läbi või mõtete läbi siis saavad tõenäoliselt ka need vaibad rikkamaks ja mitmekülgsemaks või huvitavamaks.

Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

Valda Raud: Anu on usklik inimene, isemoodi usklik aga mina olen ka. Meie usume, et suured asjad need lihtsalt tulevad, nagu Picasso ütles, ega mina ei tee midagi, mulle tuleb see, mulle antakse kätte ja mu käsi teeb selle valmis.

Raud, Valda (2012). Anu Raua looming. 6. mai, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]

VI Diplomitöö praktiline osa. Gobelään „Raba“

1 Gobelääni kavandamine

Diplomitöö praktilises osas on loodud gobelään „Raba“, mis on valminud Anu Raua juhendamisel ja konsultandiks oli Merike Lond. Kavandamisel on kasutatud inspiratsiooniallikana looduslikke motiive. Gobelääni mõõdud 90 x 125 cm., kudumiseks ja viimistlemiseks kulunud aeg 90 tundi.

Gobelääni kavandamine algab **ideest**, kavandamine on idee visualiseerimine. Idee leidmine on alati erinev. Võib olla nii, et kõigepealt on kindel kavandiidee, seejärel algab nüansside täpsustamine ning sobiva tehnika otsimine.

Alguspunktiks võib olla ka lihtsalt soov kududa gobelääni, mis viib visuaalse kujundi otsinguteni.

Idee on kindlasti vaja muuta nähtavaks, sest kavandil on võimalik oma mõtet täpsustada ja viimistleda, mõelda läbi kudumiseks vajalikud eeltööd. Kavand on ka kommunikatsioonivahend, mis võimaldab oma idee enne töö lõplikku valmimist teistele esitleda.

Esimene võimalus idee visualiseerimiseks on **visand** – kiire, käepäraste vahenditega teostatud joonis.

Visandamise eesmärgiks on jäädvustada **idee üldistavalt**, fikseerides töö proportsioonid, olulised kujundid, üldise värvilahenduse. Idee kiireks visandamiseks on kõige lihtsam kasutada manuaalseid töövahendeid, oma mõte lihtsat üles joonistada

http://www.e-ope.ee/_download/euni_repository/file/28/kursus.zip/idee.html

19.05.2012

Anu Rauaga arutades, mis võiks olla minu gobelääni teema jõudsime järeldusele, et see võiks olla loodusteema. Tema soovitusel hakkasin akvarellidega visandama erinevaid loodusmotiive. Minu idee oli võtta kujundid rabamaastikust või siis kevadisest looduse tärkamisest. Rabamaastiku kujutamine tundus kõige südamelähedasem, kuna selline on minu koduümbrus. Visandasin erinevaid rabamaastikke. Püüdsin leida sügisesi raba värvitoone, siis on ta kõige värviküllasem. Seda värvidemängu võib nautida kuni lume tulekuni. Peamiseks värviandjaks on turbasammal, mille kollased, rohelised, pruunikad ja punased vormid saavad sügisel õige värvihoo sisse, just nagu tuleleek enne kustumist. Erksad jõhvikavärvid, oranžikad murakalehed. Nii nagu mujal looduses, on ka soodes ja rabades elutegevus koondunud teatud paikadesse – tõmbepunktidesse. Rabades on selleks ka laukad. Mõnda raba on õnnistatud allikatega, millest algavad väikesed rabaojad. Püüdsingi kujutada rabalaugast, kui sinistes värvitoonides põhjatut „hingeallikat“.

Ussimotiiv sümboliseerib rahvakalendri ussimaarjapäeva, mis on sügisel, kui ussid poevad maasse talvituma ja kaotavad oma mürgi. Ussi urguminemise päevaks on valminud esimesed jõhvikad ja siitpeale võib neid rahvatarkuse kohaselt noppima hakata. Korjatakse ka pohli ja seeni. Küllap on hea sel puhul ussisõnad meelde tuletada.

Eesti nõiasõnade hulgas on ussisõnad ühed tavalisemad ja rohkearvulisemad. Lausutakse neid enne metsa minekut või peale salvata saamist.

Edasine tööprotsess oli kavandamine. Püüdsin kavandil rabamaastikku muuta võimalikult vaibalikuks. Tegin erinevaid kavandeid ja lihtsustasin pidevalt kujundeid. Nii kujuneski avar rabamaastik kujutatud värvikate triipudega. Triibud sümboliseerivad ka rahvusliku käsitöö omapära– seelikutriibud, vaiba triibud.

Kavandi täpsus sõltub eesmärgist.

- * Kunstnik, kes oma töö ise teostab, vajab kavandi töö materjali viimise abivahendina.
- * Teostajate kasutamisel on kavandi täpsus oluline, sest võimaldab ideed jälgida ka siis kui autorit ennast kohal pole.
- * Publitseeritav, huvilisele teostamiseks pakutav kavand peab sisaldama võimalikult täpset informatsiooni lõpptulemusest ja vajab kindlast sõnalist kirjeldust.

http://www.e-ope.ee/_download/euni_repository/file/28/kursus.zip/idee.html
19.05.2012

Tööjoonis on 1:5 le. Joonise tegin ruutudeks jaotatud kalkapaberile, siis suurendasin joonist vaiba mõõtudele 90x 125. Tööjoonise teostamisel kasutasin lisaks joontele ka värve (vt foto 27). Värvisin akvarellvärvidega pinnad, siis oli hea töökäigus värvide vaheldumist jälgida.

2 Gobelääni kudumine

Edasine tööprotsess oli kudumismaterjali ettevalmistamine. Lõngad värvisin põhiliselt kõik ise. Kasutasin lõngadeks oma talu lammaste villast vahetatud lõnga– Aade lõng OÜ nr. 8/3. Lõnga värvimiseks kasutasin riidevärvi villasele– Vello Laumetsa värvikoda. Segasin erinevaid värvitoone, et saada rabale iseloomulikud toonid.

Gobeläänvaipa võib kududa püsttelgedel, horisontaaltelgedel või raamil.

Oma gobelääni kudusin raamil. Vaiba lõimedeks kasutasin kuuekordset linast lõime, mida panin raamile kolmekordselt. Punusin soa. samasuguse soa heegeldasin ka töö ülemisse serva. Esimese vaheliku moodustab sile ja õhuke liist, mis põimitakse lõimelõngade vahele, üks lõng liistu peale, teine alla. Teise vaheliku moodustamiseks sõlmisin lõimematerjalist niied.

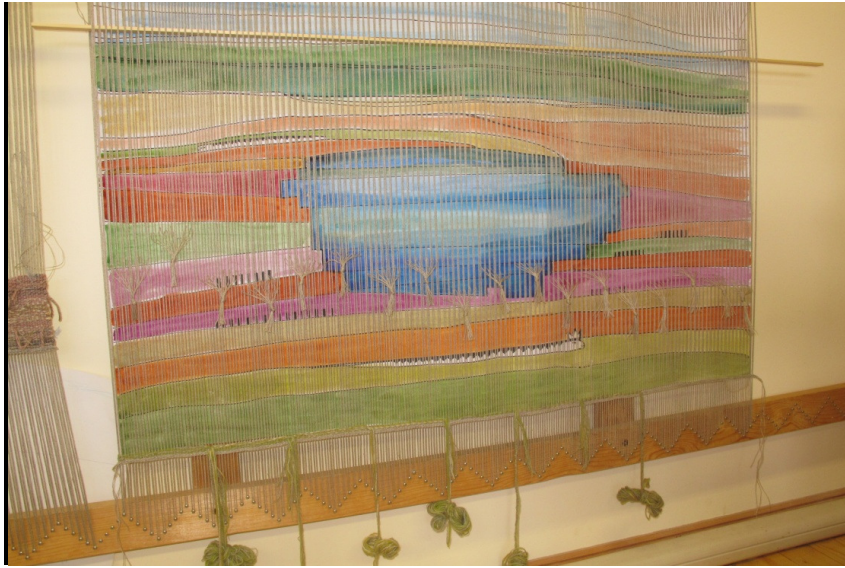

Foto 27 Gobelääni tööjoonis (Allikas: foto Jaane Tammiste)

Raamil kudumise eelis on see, et kogu teostatav töö on kudujale tervikuna näha. Seetõttu saab kavandit kududes edasi arendada. Raamil saab kududa nii suurt vaipa, kui kuduja ulatab ja kui suur raam tööruumi mahub.

Gobeläänpõime on labase rakendusega pindpõime, mille pind mõjub kui lõngast maal.
Tali, K. (1996) *Lõimemaagia ja kudumisteraapia* Sirje, lk. 11

Gobelääntechnika on pindpõimetehnika, mille puhul vaip kootakse vertikaal- või horisontaalteljel lõime taha või alla paigutatud kavandi järgi üksikute kujundite kaupa. Tehnikat kasutatakse peamiselt piltvaipade kudumiseks.

Eesti keeles kasutatakse gobelääntechnika kirjeldamiseks läbisegi erinevaid termineid: gobelään, piltvaip, põimevaip, gobeläänpõime, põime, autoritechnika

Kaasaegne gobelään on segu gobeläänitechnikast ja katsetustest. Iga kunstnik otsib selles tehnikas oma käekirja ja töövõtteid. Kõrvuti abstraktsete kompositsioonidega, kus mõjuvad värviüleminekutele lisaks pinnad ja faktuurid, materjalide eripära, on uuesti tõusulainel realistlik kujutamiski gobeläänitechnikas. Sellele hinnalisele ja aeganõudvale tööle lisab väärtuse see, kui autor ise on vammis protsessis osaline. Samas poleks võimalik suuremõõtmelisi teoseid valmis kududa ilma abiliste-teostajateta. Seega on kunstnik lisaks kavandi loomisele ka kuduja rollis, vahel aga pigem teostusideede genereerija ja värvipaleti valija.

Kaasaegses gobeläänis, kus üldjuhaks kasutatakse koeks mitu lõnga korraga, on lõngakoosluste valik määrava tähtsusega lõpptulemuse kujunemisel.

Foto 28 Gobelääni kudumine (Allikas: foto Karl Tammiste)

http://www.e-ope.ee/_download/euni_repository/file/28/kursus.zip/idee.html 19.05.2012

Kudumine algab lõngade värvi segamisega ja käblikute moodustamisega. Vastavalt joonisele ja kavandile lisada uusi värvitoone. Arvestada tuleb, et kahe kõrvuti asetseva värvi lõngad jookseksid alati vastamisi. Peente tonaalsuste ja mitmesuguste vabade piirjoontega kujundite kudumisel liigub värvivahetuskoht sujuvalt. Sulavate üleminekute saamiseks kasutatakse värviliste pindade puhul ka värvide vahelduvat üksteise sisse tungimist- sellest tekib optiline värviefekt.

Viimistlemine

Valmis vaip puhastada mõlemalt poolt, lahtised lõngaotsad põimida. Vaiba otsad pärast põimimist tagasi pöörata ja salapistega kinni õmmelda, kantida tugeva paelaga.

Vaiba pinna ühtlustamiseks naelutada kergelt venitades põrandale. Peale laotatakse niisked puuvillased kangad, sellele paksem paber, millele omakorda vajutuseks tekk. Järgmisel päeval võib niiskunud vaibalt katted ära võtta ja selle paariks päevaks õhu kätte tahejema jätta. Siis naelad välja võtta ja korrastada võimalikud veninud kohad.

3 Raba, inspiratsiooni allikas

Foto 29 Gobelään „Raba“ Kotku rabas (*Allikas*: foto Karl Tammiste)

Soo- ja rabasaared tunduvad müstiliste paikadena, sest inimene sinna just iga päev ei satu.

Foto 30 Rabalaugas kui hingeallikas (*Allikas*: foto Karl Tammiste)

Öeldakse, et eestlased on metsarahvas. Tegelikult oleks õigem väljend „rabarahvas“, sest just sood ja rabad on paigad, mis on rikastanud meie kultuuri ja vorminud meeli.

Lugusid salapärastest laukahaldjatest, kes rabasse eksinud teelt kõrvale meelitavad või näkkidest, kes seljaga lauka poole seisjat vette tõmbavad, räägitakse palju. Ei tea, kas

seoses nendega on tänapäeva inimene rabadest võõrdunud. Kui mõnd linnainimest paariks päevaks rappa kutsuda, siis tuleb enamasti tema suust kindel EI. „Raba on märg, seal on palju sääski, “kõlab vabanduseks. Tegelikkus on hoopis teistsugune. Järva, J. (2008 lk 6)

Suhtumine soosse on meie rahval kujunenud paljude põlvkondade vältel, ühiskonna mällu talletatud kogemused toimivad tänini. Eesti talumehe jaoks kujutas loodus väärtust siis, kui ta andis midagi, kui temalt saadi midagi. Soo oli viljatu, kõlbmatu maa, mida ei saanud kasutada nagu põldu või karjamaad. Soos käisid naised, lapsed marjul, ka ravimtaimi korjamas. Et inimesed üksildases paigas kokku hoiaksid ja lapsed ära ei kaoks, veeretati hirmuäratavaid, teinekord kurbi lugusid soost. Põhjatud laukad, uimastavad lõhnad, eksitavad tulukesed, äraarvamatud sookollid, saatuslike lindude kutsuvad huiked... Suhtumine soosse muutus 1920.- 30. aastatel, kui avastati, et turvast kõlbal kasutada küttena, briketina. Ka legendid on muutunud, meie rabadest on saanud UFOde maandumispaidad. Paju,A. (1999 lk 8)

Tänapäeval on soodest saanud unikaalsed paigad, mille erakordsus avaldub sealsete elanike, ka taimeriigi kaudu. Niisugust liigilist eripärasust ja puutumatus nagu meie soo-kaitsealadel pole Euroopa kultuuriregioonis enam kusagil (ibid lk 8).

Foto 31 Motiiv gobeläänilt „Raba“ (*Allikas*: foto Karl Tammiste)

Vaibal olevad rästikud sümboliseerivad raba salapära ja ka esivanemate tarkusi. Uskumust, et kui lähed rabasse, näed rästikut ja ütled ussisõnad, siis ussid ei tule sind tülitama.

Ussisõnad. „Ussikene ullukene, keri ennast kersasse, mäksi ennast mätasse, pue paju juure alla! Ära puudu minusse, puudu paju juuresse!“ (Loorits, O. lk 200)

Foto 32 Kotku talu (Allikas: foto Karl Tammiste)

Sa pead kogu aeg mõtlema, et teha õigeid asju õigel ajal, et need saaksid tehtud. On võrreldud isegi talumajapidamist kunstiga. Sellepärast, et head kunsti pead ka kui tervikut tajuma ja taluga on samamoodi (Raud,A.)

Tänu Anu Raua juhendamisele on valmis saanud gobelään. Olen saanud gobelääni kavandamise ja kudumise teoreetilised ja praktilised oskused. Kääriku talus viibides lisaks ka elutarkusi taluperenaistelt Anult ja Valdalt. Ja veel lisaks ka lambakarja värskendust. Minu süles on Anu Raua karjast toodud lamba järeltulija, kes sündis selle vaiba loomise ajal (vt foto 32). Väiksed lambatalled on Kotku talu perele suureks rõõmuks ja edaspidi head villaandjad, et saaks vaibakudumismaterjali. Loodus annab jõudu ja ideid, et neid siin Kotku talus vaipadesse kududa.

KOKKUVÕTE

Selle uurimustöö tegemine oli väga huvitav protsess. Sain teadmisi gobelääni kudumise praktiliste oskuste osas aga ka näha ja kogeda loomingulist tegevust Kääriku käsitöötalus. Tutvuda Anu Raua kui väga mitmekülgse isikuga.

Uurimisprobleemiks oli minu jaoks, kuidas on kujunenud nii mitmekülgsest andekas loovisiksus? Vestlusest Anu ja Valda Rauaga järeldan, et kõik saab alguse lapsepõlvest ja kodust ning muidugi sobivast valikust haridusteel.

Anu Raua kui mitmekülgse loovisiku kujunemine on saanud alguse vaimsalt rikkast ja mõistvast kodust lapsepõlves. Lisaks isa kirjaniku Mart Raua ja ema Valda Raua tõlkijatööle lävis perekond väga erinevate vaimuinimestega. Kindlasti on mõjutanud loovuse arengut suur huvi looduse vastu ja vanemate suur toetus ja usaldus, lastes väiksel lapsel iseseisvalt looduse imesid avastada.

Haridustee valik ja valitud eriala sobivus. Head nõuanded, elutarkused: näiteks Olga Maasikult, kes soovitas valida tekstiilikunstu eriala. Õpingud Eesti Riiklikus Kunstiakadeemias ja väga hea side prof. Mari Adamsoniga.

Millised on inspiratsiooniallikad, et luua omanäolist tekstiilikunsti?

Anu Raua üks inspiratsiooni allikaks on tihe seos rahvakunstiga. Töökogemused ja käsitöönimestega suhtlemine Rahvakunstimeistrite Koondises „UKU“ süvendasid veelgi huvi ja kirge rahvakunsti vastu. Anu Raud oskab tuua tarbekunsti väga elava seose rahvakunstiga, ta on ühteaegu nii humoorikas kui südamlilik. Maaelu, Kääriku talu ja see loodus annavadki Anu Rauale jõu ja ideede külluse. Ehedas looduse rüpes elamine annab võimaluse vahetult võtta vastu looduse ilu ja seda kavanditesse maalida. Tema mitmekülgse ande olulisemaks väljenduseks on vaibad, mis oma kompositsiooni ja figuurikäsitlemise ja koloriidiga näitavad autori maa-, kodu- ja inimarmastust. Iga tema vaip on läbitunnetatud elamusega ja oma looga.

Kuidas on võimalik siduda kunstnikutöö ja taluelu korraldamine?

Kääriku käsitöötalus maaelu ja loomingu sidumine, näitab veelgi Anu Raua sisukat jõudu ja sädet. Ta on leidnud head abilised taluelu korraldamiseks ja tekstiilikunsti loomiseks. Taluperenaisena on tal äriavaist, et majandada käsitöötalu ja tutvustada talukultuuri ja rahvusliku käsitööd. Ta on loonud väga eheda praktikabaasi tekstiilikunsti tudengitele.

Anu Raud teab, mida ta tahab saavutada. tema jaoks ei ole tähtis karjäär vaid anda endast parim rahvusliku tekstiili kunsti vallas.

Anu Raua taluperenaise tarkus väljendub järgmistes sõnades:

„Sa pead kogu aeg mõtlema, et teha õigeid asju õigel ajal, et need saaksid tehtud. On võrreldud isegi talumajapidamist kunstiga. Sellepärast, et head kunsti pead ka kui tervikut tajuma ja taluga on samamoodi“ (Raud, A.)

Uurimustöö eesmärk uurida Anu Rauda kui omanäolist kunstniku ja tema mitmekülgselt andekust ja loomingut avanes kõige paremini, kui ta rääkis oma loomingu lätetest kootud vaipades. Igal vaibal on oma lugu, nendes on omanäolisust ja vaimukust. Nendes lugudes avanes tekstiikunstniku Anu Raua andekuse ja loomingu maailm.

Lõpetuseks Anu Raua sõnad:

Rahvakunsti ilu ja jõud on nii suur sellepärast, et kogu rahvas on kunstnik, selle taga on kogu rahva loomerõõm, ilumeel ja vaimujõud. Rahvakunstimärandi juurde saab ikka minna kui pühale iluallikale. Ärgem laskem seda kuivada.

(Reinholm 2002 lk.87)

KASUTATUD KIRJANDUS

- Reinholm, Vilma. 2002. *Anu Raud*. Eesti Entsüklopeediakirjastus
- Raud, Anu. 2011. *Juturaamat*. OÜ Print Best Trükikoda
- Raud, Anu (2012). Päritolu ja elukäik, töökogemused Rahvakunstimeistrite Koondises Uku. Jaane Tammiste, 12. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]
- Raud, Anu (2012). Kunstnikutöö, looming. Jaane Tammiste, 19. aprill, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]
- Reinholm, Vilma (2012). Anu Raua looming. Jaane Tammiste, 4. mai, Tallinn. [Autori üleskirjutus]
- Raud, Anu (2012). Talukujunduse ja rahvusliku käsitöö eriala Viljandi Kultuurikolledžis. Kääriku talu. Jaane Tammiste, 5. mai, Kääriku talu [Autori üleskirjutus]
- Raud, Anu (2012). Inspiratsiooni loominguks. Jaane Tammiste, 6. mai, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]
- Raud, Valda (2012). Anu Raua lapseõlv. Jaane Tammiste, 6. mai, Kääriku talu. [Autori üleskirjutus]
- Soosaar, M.** (2002, 23. veebr.) *Tuli, täht ja rist*. Postimees, lk 9
- Sobolev, M.** (2002, 23. veebr.). *Enesekindel Anu Raud enesekindla Soosaare küüsis*.- Sakala, lk 9.
- Veenre, T.** (2009 27. juuni). *Anu Raud – kunstitudengite maavanaema*.- Eesti Päevaleht. Kultuur, lk 1-3
- Raud, A.** (1968). *Kuivastu kõrtsi tekstiilid*. – Kunst ja kodu, nr 3, lk 12-13
- Kolk, T.** (2008, 23. veebr.). *Kääriku käsitöötalu*. Arter. Kodu-eri, lk 22- 25
- Saar, J.** (2009, 25. veebr.) *Kogujate vaipa sai porgandiseemne lõhn*. Tartu Postimees, lk. 8
- Jõgi, A.** (2006, 5. aprill). *Tartu Jaani kirik korjab Anu Raua vaibaloomingut*. Postimees lk, 5
- Tali, K.** (1996) *Lõimemaagia ja kudumisteraapia* Sirje, lk 11
- Järva, J.** 2008 *Raba vaikus ja varjus* Kirjastus Pegasus

Paju,A. 1999 *Sootaimed maaema ravimid* Maalehe Raamat 1999

Loorits,O. 1941 *Endis Eesti elu-olu II*

Saar,S. (1978). Kiri Anu Rauale 5.jaan. Säilitatakse Anu Raua erakogus.

Udumäe,A. Kiri Anu Rauale. Säilitatakse Anu Raua erakogus.

Mulgikuu-graafika <http://www.chaplin.ee/eesti/naitus/naitused.htm>(17.05.2012)

http://www.e-ope.ee/download/euni_repository/file/28/kursus.zip/idee.html (19.05.2012)

LISAD Loominguline tegevus 2003- 2012

1 Vaibad

- Lõoke. 2003. Vill, lina, põime. 100x100. Pärnu Uue Kunsti Muuseum
- Sulle-mulle. 2003. Vill, põime. 180x100. Anu Jõe ja Keto Soosaare erakogu Kanadas
- Rõõmusõnum. 2003. Vill, põime. 140x180. Mikkeli Toomkirik Soomes
- Ristivaip I-IV. 2003-2004. Vill, põime. 50x50. Mikkeli Toomkirik Soomes
- Mulgid. 2004. Vill, põime. 150x150. Viljandi Linnavalitsus
- Mereriik. 2004. Vill, põime. 100x200. Kuninganna Elisabethi kogu Inglismaal
- Mereriik II. 2004. Vill, põime. 100x200. Raudna põhikool
- Sõiduvaip. 2004. Vill, põime. 150x128. Viljandi Metall
- Pikk jalg. 2004. Vill, põime. (Liina Lints)
- Väljak. 2005. Vill, põime. 100x100. Illuka põhikool
- Tartu Jaani kiriku vaibad. 2005 – 2007. Vill, põime.
- Vahetund. 2006. Vill, põime. 100x200. Lohusuu põhikool
- Koduaken. 2007. Vill, põime. 100x100. Valga põhikooll
- Tamm. 2007. Vill, põime. 200x200. Viljandi KEK Trading
- Aabitsakukk – kirikukukk. 2007. Vill, põime. 175x100. Pühajärve põhikool
- Linnud. 2007. Vill, põime. 100x100. Erakogu
- Heimtali hobused. Villane kangas, villane näpunöör. 70x105. Raudna põhikool
- Kääriku lambad. Villane kangas, villane näpunöör. 80x115
- Lambakari. Villane kangas, villane näpunöör.
- Taeva poole. Villane kangas, villane näpunöör. 90x70
- Murtud südamed. Villane kangas, villane näpunöör. 80x125
- Kool. 2009. Vill, põime. Laupa põhikool

Kiri Eestist. 2010. Vill, gobelään. 180x240. Eesti Välisministeerium
Armuaeg. 2010. Vill, gobelään. 210x120. Vainupea kabel
Koduvärav. 2011. Vill, gobelään. 100x200. Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum
Pühakoda .2012. Vill, gobelään. 180x240. Eesti Saatkond Hiinas
Rukkirääk. 2012. Vill, gobelään. 80x65
Koduväravas. 2012. Vill, gobelään. 100x200. Erakogu Ameerikas

2 Personaalnäitused:

2012 Rakvere linnagalerii
2011 Tarvastu kirik
2011 Karsi valla kultuurikeskus
2009 Kildu põhikool
2009 Soome Fiskars
2009 Tallinn Hobusepea galerii
2009 Tallinn Lühikese jala galerii
2009 Pärnu Uue Kunsti Muuseum
2008 Soome Tabiola kiriku aula
2008 Viljandi kunstisaal
2007 Viimsi vabaaja keskus
2007 Moskva Eesti saatkond
2006 Ramsil
2006 Heimtalis
2005 Tartu maakonna muuseumis
2005 Näitus Valga muuseumis

2005 Tõrvas

2004 Tallinn, „Estonia” talveaias

2004 Näitus ”Kihnu kõrde kuusik”, Tallinn, disainigaleriis; Uue Kunsti Muuseumis, Pärnus

2004 Teater „Ugala”, Viljandis

2004 YBBS, Austria

2001 Tallinna Ajaloomuuseumis

2001 Tallinn, „Estonia” talveaias

3 Osalenud näitustel

2002 „Kunst kuulub lastele”, rahvuslikud mänguasjad

2002 „Rahvusromantiline vaip”, Viljandis ja Võrus, 5 vaipa

2001 „Vaip läbi aegade”, Pärnu Uue Kunsti Muuseum, 7 vaipa

4Teaduslik tegevus 2003-2012

2011 Anu Raud „Juturaamat“

2010 Anu Raud, Anu Kotli „Kirikari“

2004 trükis „Kihnu värvid“

2002 Vilma Reinholmi raamatu „Anu Raud“ tekstid

2002- 2003 ettevalmistustööd raamatu „Kihnu rahvuslik tekstiil“ väljaandmiseks

2002 tekstid Mark Soosaare filmile „Anu Raud. Elumustrid“

2001 väljaande „Rahvatraditsioonidest Eesti Kunstis“ koostaja ja kaasautor

4 Õppetöö 2003-2012

Informatsioon auditoorse õppetöö kohta

Loengukursuste ja praktiliste tööde loetelu:

2006-2012 EKA üliõpilaste rahvakunsti praktikate juhendamine

2010- 2011 TÜ VKA Rahvusliku tekstiilieriala gobelääniõppe juhendamine

2005-2006 Rahvakunstipraktikad Heimtalis

2002 Rahvakunsti õppetooli asutamisega seotud tegevus, sisseastumiseksamitega seonduv, sisseastumiseksamid

2002 Rahvakunsti õppetooli magistrandide õppeekskursiooni korraldamine ja juhtimine Kihnu saarele

2002 Heimtali muuseumi fondide korrashoid ja täiendamine,

Juhendamine:

2012 Diplomand Jaane Tammiste juhendaja

2004-2005 Magstrand Christi Küti juhendaja

2002 Viljandi Kultuurikolledzi diplomandide Tuuli Tubina ja Katrin Rebase juhendaja

5 Tunnustused, stipendiumid

2006 Pärsti valla kultuuripreemia

2003 Kultuurkapitali stipendium

2002 Eesti Rukki Seltsi Rukkiräagu Kultuuriauhind

2000 Eesti Kultuurkapitali aastapreemia

1999 Eesti Kodutöönduse Edendamise Keskseltsi auliige ja pärandihoidja

1999 Vabariiklikul võistlusel „paremini majandatud talumets” V koht ja tänukiri

1998 Valgetähe Kolmanda Klassi orden

1997 Oskar Looritsa preemia rahvakunsti kogumise eest

1997 August Roosilehe nim. Kultuuripreemia
1995 Viljandi linna kultuuripreemia
1994 Kristjan Raua nimeline kunsti aastapreemia 1994
1994 Jakob von Uexkülli Eesti Taassünni auhind
1992 Eesti Rahvuskultuuri Fondi preemia
1992 Carl Robert Jakobsoni medal
1978 „Sirbi ja Vasara” aastapreemia
1978 Kristjan Raua nimelise kunsti aastapreemia

SUMMARY

In this thesis: "Creative Sources of Anu Raud" the life history and art of Anu Raud has been captured. How such a versatile talented creative personality has been developed?

The formation of Anu Raud as a versatile talented creative personality started from her childhood that was spiritually rich, sympathetic, caring and emotionally warm. In addition to the father Mart Raud who was a writer and to mother Valda Raud who worked as a translator, the family socialized with a variety intellectuals. Her genuine interest to be close to nature has had a significant impact in developing her creativity along with the great support and trust from her parents. They guided their little child to independently discover the wonders of nature.

Educational studies as well as her chosen specialty have influenced her development of creativity along with the good advice and wisdom from Olga Maasik, who recommended the artist to choose the field of textile art; including studies at the Estonian Academy of Arts and a very good bond to Professor Mari Adamson. Work experiences and communicating with the craftspeople from the Masters' of Art association called "UKU", intensified the interest and passion for the folk art even more.

What are the sources for inspiration in order to create a peculiar textile art?

Anu Raud is able to bring a vibrant link between the applied art and folk art by being humorous as well as affectionate on the same time. Country life, Kääriku farm and nature are the sources of strength and abundance of ideas for Anu Raud.

Linking the art and country life in Kääriku crafts farm by finding her good attendants for organizing the farm life and creating the textile art, illustrates the divine spark of Anu Raud even more. As a farm mistress she has got acumen for business in order to manage the craft farm as well as to introduce the culture of farm and ethnic crafts. She has created a genuine practice base for the students in textile art.

This thesis has been carried out in the form of an interview. The questions in the interview have been answered by Anu Raud. In addition, the book of „Anu Raud” has been used (written by Vilma Reinholm); extracts from the newspaper articles as well as the private collection of Anu Raud.

Anu Raud is a unique Estonian artists who represents a peculiar art. Her characteristic is honest-minded as well as her individualized expression is based on folk art. One of her major outlets for expressing her versatile talent is the rugs that she has created over the years. The creator approaches the different subjects with animation. Her rugs are deeply felt expressions, which in its composition, figure treatment and colors reflect the author's rural-, domestic- and humanly affections. (Reinholm 2002 page19)

